

Dokumentin sisältö

OSA I HYVINVOINNIN TILA MULTIALLA

- 1 Hyvinvoinnin määritelmä, lainsäädäntö ja ohjaavat asiakirjat
- 2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
 - 2.1 Liikunta- ja kulttuuripalvelut
 - 2.2 Ravitsemus
 - 2.3 Arjen turvallisuus
 - 2.4 Osallisuus ja järjestöyhteistyö
 - 2.5 Ennaltaehkäisevä päihde- ja lähisuhdeväkivaltatyö
- 3 Kyselyt kuntapäättäjäille, vaikuttajatoimielimen jäsenille ja kuntalaisille
- 4 Strategian painopisteet ja linjaukset
- 5 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUOSILLE 2023 - 2025

- 6 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 7 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 8 Suunnitelman laatijat
- 9 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I HYVINVOINNIN TILA MULTIALLA

Multia on noin 1500 asukkaan vireä ja viihtyisä kunta Keski-Suomessa. Multia sijaitsee Sinervän ja Iso-Multiajärven vieressä valtatie 18 (Vaasa-Seinäjoki-Jyväskylä) ja kantatie 58 (Kangasala-Kärsämäki) risteyskohdassa. Lähin kaupunki on Keuruu, jonne on Multialta matkaa noin 20 km. Isoimmat lähellä olevat kaupungit ovat Jyväskylä (60 km), Seinäjoki (133 km) ja Tampere (137 km).

	MULTIA
VÄESTÖ 31.12.2022	1477
VÄESTÖENNUSTE 2040	1199
0-14 -VUOTIAAT	193
15-64 VUOTIAAT	726
65- VUOTIAAT	558
HUOLTOSUHDE	104,6
MAAPINTA-ALA	733,24 km ²

Multian vahvuus on kauniit järvimaisemat sekä kokoisekseen kunnaksi virkeä kulttuuritarjonta. Kunnan omien palvelujen lisäksi Multian kuntalaisten käytössä ovat Keurusseudun sekä Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelut. Multia tunnetaan myös talvisista potkukelkkailun MM-kisoista.

Monen muun keskisuomalaisen kunnan tapaan Multian haasteena on väestön väheneminen sekä ikääntyminen. Tämä asettaa paineita väestölliselle huoltosuhteelle sekä palveluiden säilymiselle kunnan alueella. Multialla on toiminnassa yksi päiväkotito, Kissanien päiväkotito, ja yksi koulu, Sinervän koulu, joka on yhtenäiskoulu kattaen luokka-asteet 1-9.

1 Hyvinvoinnin määritelmä, lainsäädäntö ja ohjaavat asiakirjat

Erik Allardt julkaisi vuonna 1976 urauurtavan hyvinvoinnin ulottuvuuksia koskevan tutkimuksen, jossa yksi pää tavoitteista oli hyvinvoinnin teoriaperustaisuuden vahvistaminen. Hän ymmärsi yksilön hyvinvoinnin ja yhteiskunnan tavoitteiden läheisen suhteen. Hyvinvoinnin mittareita valittaessa tullaan välttämättä ottaneeksi kantaa siihen, mikä on ihmiselle hyvää ja tavoiteltavaa, ja – koska ”sitä saa mitä mittaa” – laajemmin siihen, mitä ”hyvän yhteiskunnan” tulisi tavoitella (Allardt 1976, 14). Allardt käytti Maslow’n (1943) tarvehierarkiaa inspiraationa kiteyttäen hyvinvoinnin tarpeet kolmeen iskusanaan:

- having (ihminen materiaalisena olentona)
- loving (ihminen sosiaalisena olentona)
- being (ihminen kokevana olentona)

Tutkija Frank Martela päivitti Allardt’n teoriaa vuonna 2022 lisäämällä teoriaan myös nykyaikaan hyvin sopivan lisäyksen.

- doing (ihminen aktiivisena olentona)

	Objektiiviset hyvinvoinnin resurssit	Subjektiiivinen hyvinvointi	
Having (Ihminen materiaali- sena olentona)	Objektiiviset elintaso- kuvaavat mittarit	Subjektiiiviset elintaso- koskevat arviot	Hyvinvoinnin kestävyys: Yhteisöllinen tila ja kehitys Yhteiskunnallinen tila ja kehitys Talouden tila ja kehitys Ympäristön tila ja kehitys
Loving (Ihminen sosiaalisena olentona)	Objektiiviset ihmisten välisiä suhteita kuvaavat mittarit	Subjektiiiviset ihmissuhteiden laatua koskevat arviot	
Doing (Ihminen aktiivisena olentona)	Objektiiviset ihmisen vapausasteita ja toimin- tamahdollisuuksia ku- vaavat mittarit.	Subjektiiiviset kokemukset itsensä toteuttamisesta	
Being (Ihminen kokevana olentona)	Objektiiviset terveyttä ja toimintakykyä kuvaavat mittarit	Subjektiiiviset kokemukset ja arviot elämän hyvyydestä	

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Hyvinvointityön tavoitteena on lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja vahvistaa osallisuutta. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikissa kunnan eri toiminnoissa tavoitteellisesti ja laaja-alaisesti.

Aluehallintovirasto ohjaistaa kunnan tehtäviksi nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Kunnan on

myös seurattava kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Multialla hyvinvoinnin edistämistä vastaa hyvinvointityöryhmä, joka on käytännössä sama kuin johtoryhmä. Tämän hyvinvointisuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet kohdassa 8 mainitut henkilöt (laajennettu johtoryhmä). Jatkossa voisi arvioida, tulisiko hyvinvointityöryhmässä olla myös luottamushenkilöedustus.

Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava kunnanvaltuustolle vuosittain, minkä lisäksi kunnanvaltuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomuksen yksi päätarkoituksista on arvioida hyvinvoinnin toteutumista kunnan alueella yhdessä sovittujen mittarien kautta. Laajempi ymmärrys hyvinvoinnin teoriaperustasta sekä sen kriittinen arviointi kulloiseen aikaan peilaten ovat hyvä pohja laadukkaalle hyvinvointikertomukselle.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia. Kunnan on tehtävä yhteistyötä eri toimialojen kesken sekä muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Jatkossa korostuu myös yhteistyö ja yhteiset suuntalinjat hyvinvointialueen kanssa. Kunta saa myös tukea ja asiantuntemusta ko. asioissa hyvinvointialueelta mm. koulutuksen, hyvinvointi- ja terveystietojen muodossa sekä levittämällä hyviä toimintamalleja ja käytäntöjä.

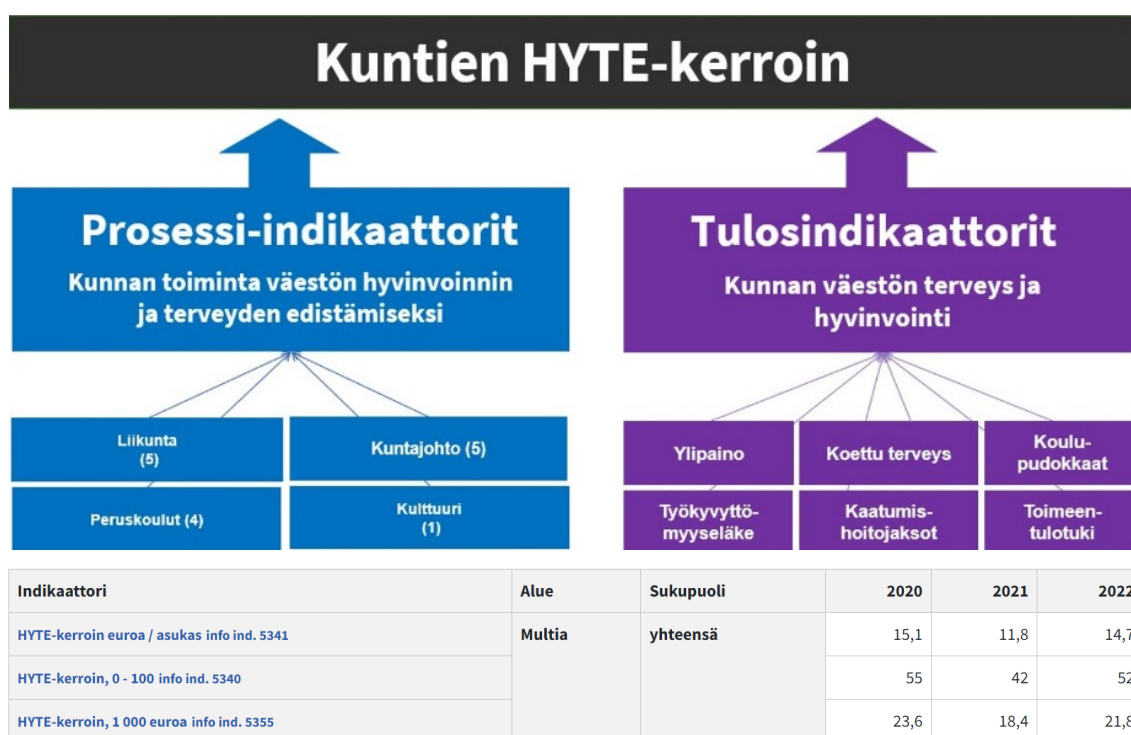
Lisäksi kunnan tulee toimenpiteillä lisätä kuntalaisten hyvinvointia sekä arvioida terveyden tilaa, tehtyjä toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta vuosiraportissa. Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään. Päätösten vaikutusten ennakoarviointi suuntaa päätöksiä ja toimeenpanoa, (AVI).

Kunnan tulee edistää kuntalain mukaan asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Terveystieteiden laaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kunnan seuraamaan asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä tehtyjä toimenpiteitä. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain sekä kerran valtuustokaudessa on valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Multian kuntastrategian kärjet olivat syksyyn 2023 asti tasapainoinen kuntatalous, luonnon arvostaminen ja sen tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen, elämän mielekkyyden mahdollistaminen ja elinvoimaisuuden parantaminen. Hyvinvoivat Multian asukkaat on kunnan hyvinvointityön päämäärä ja sen kautta on asetettu tavoitteita hyvinvoinnin edistämiseksi. Strategian tavoitteet näkyvät vuosittain myös talousarvion tavoitteissa. Vuoden 2023 aikana kuntaan on nimetty uusi hyvinvointikoordinaattori. Hyvinvointityötä kehitetään yhdessä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa ja samansuuntaisesti kunnan talousarvioprosessin kanssa.

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Sote-uudistuksesta huolimatta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla. HYTE -kerroin ja siihen sidotut eurot lasketaan valittujen tulosindikaattorien ja prosessi-indikaattorien toteutumisen ja kehityksen pohjalta. Tämän lisäksi on hyödynnetty TEA -viisarin tuloksia jotka kuvaavat terveydenedistämistä eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Keski-Suomen hyvinvointiohjelma Keski-Suomen sote on laatinut kuntien yhteisen alueellisen hyvinvointiohjelman vuosille 2021-24. Hyvinvointiohjelman painopisteet ovat ”hyvinvointi investointina ja elinvoimana”, hyvinvointia lähiympäristöstä ja yhteisöllisyydestä”, ”vastuullinen, aktiivinen, osallistuva asukas”, ”työ- ja työllistymiskyky osana hyvinvointia” ja ”väestörakenteen muutoksen ennakointi ja reagointi”. Nämä painopisteet ohjaavat myös omalta osaltaan Multian laajan hyvinvointikertomuksen tavoitteiden asettelua. Keski-Suomen hyvinvointiohjelman laadintaa koordinoi Keski-Suomen hyvinvointiryhmä, ja ohjelman on hyväksynyt Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja maakuntaliiton valtuustot. Alueellisesti sekä paikallisesti laaditaan myös ravitsemussuunnitelma, terveysliikuntasuunnitelma sekä kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Alueellisia suunnitelmia kunnat voivat käyttää pohjana omien kuntakohtaisten suunnitelmien laadinnassa.

Keski-Suomen hyvinvointialue (HyvaKS) vastaa 22 Keski-Suomen kunnan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluista, ja sen toiminta käynnistyi 1. tammikuuta 2023. Alan tehtävät luovutettiin hyvinvointialueen vastuulle alueen kunnilta ja kuntayhtymiltä. Näitä tehtäviä hoitava henkilöstö siirrettiin kunnista ja kuntayhtymistä hyvinvointialueen palvelukseen. Tämä vähentää kuntien palkkakustannuksia. Ikääntymisestä ja sairastumisista johtuvat kustannuksetkin tulivat hyvinvointialueen kannettaviksi. Toimintaa varten tarvittavat tilat ja välineet siirrettiin kunnilta hyvinvointialueen hallintaan. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja Keski-Suomen pelastuslaitos purkautuivat, ja niiden omaisuus sekä velat siirtyivät hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueen tulon myötä myös kunnan tehtävät

osaltaan muuttuivat.

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

SIVISTYSTOIMI

SINERVÄN KOULU

Sinervän koulu on vuosiluokkien 1-9 yhtenäiskoulu, jossa oppilaat, opettajat, koulunkäynninohjaajat ja muu henkilökunta tuntevat toisensa ja tekevät yhteistyötä keskenään. Koko työyhteisön yhteisöllisyys ja oppilaiden kohtaaminen ovat tärkeimpiä tavoitteitamme. Kohtaaminen ja yhdessä oleminen on tärkeää. Se vahvistaa yhteisöä. Sillä on syvälinen merkitys. Kun jaamme hyvän hetken, luomme hyviä muistoja, jotka kantavat tulevaa.

Multialla on vahvat juuret kulttuurissa ja Sinervän koulu tunnetaan laulavista ja soittavista lapsistaan sekä koululaismusikaaleistaan. Myös kuvataide näkyy vahvasti koulun arjessa, juhlissa ja koulun ulkopuolella. Lisäksi koulussamme panostetaan uusiin oppimisympäristöihin sekä tieto- ja viestintätekniikkaan.

Sinervän koululle myönnettiin Harrastamisen Suomen malli -palkinto Keski-Suomen Urheilugaalassa 11.3.2022. Maakunnallisen Harrastamisen Suomen malli -palkinnon perusteluissa "Multia on hienolla tavalla tunnistanut harrastustoiminnan tärkeyden lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääjänä. Kunnassa on tiedostettu pienen kunnan mahdollisuudet ja haasteet. Sisällyttämällä harrastustoimintaa koulupäivän sisälle ja välittömästi koulupäivän jälkeen on huomioitu koulukuljetukset sekä harrasteryhmien ohjaajien saaminen. Näin on pystytty tarjoamaan hyvin monipuolinen valikoima erilaisia harrastuksia ala- ja yläkoulun oppilaille."

Koulussa järjestetään paljon yhteisiä juhlia, retkiä ja tapahtumia. Yhteisillä tapahtumilla on myös kasvatustehtävä. Ne vaikuttavat ilmapiiriin, turvallisuuden ja tasa-arvon tunteeseen sekä koulurauhaan. Ystävyyssuhteita on mahdollista ja arvokasta luoda myös yli koululuokkarajojen.

KISSANIEMEN PÄIVÄKOTI

Varhaiskasvatus on lapsiperheille suunnattu palvelu, johon jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on subjektiivinen oikeus vanhempainrahakauden päätyttyä.

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatus tarjoaa lapselle mahdollisuuden oppimiseen ja ystävyyssuhteisiin vertaisryhmässä, leikkiin ja hoitoon. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lasten erityistarpeet ja autetaan lasta ja hänen perhettään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa silloin, kun perheen omat voimavarat eivät riitä.

Multialla kunnallista varhaiskasvatusta tarjoaa Kissanien päiväkoti. Kissanien päiväkoti on mukana elokuussa 2021 alkavassa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa koeryhmänä (laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta 1046/2020).

NUORISOTYÖ

NUORISOTILA NEPA

Nepa on nuorten vapaa-ajan kohtaamispaikka Multian keskustassa Huuhankulmassa. Illoissa nuoret voivat päivitellä asioita kavereiden kanssa, pelata biljardia, katsella tv:tä, pelata konsoleilla tai haukata välipalaa.

ETSIVÄ NUORISOTYÖ

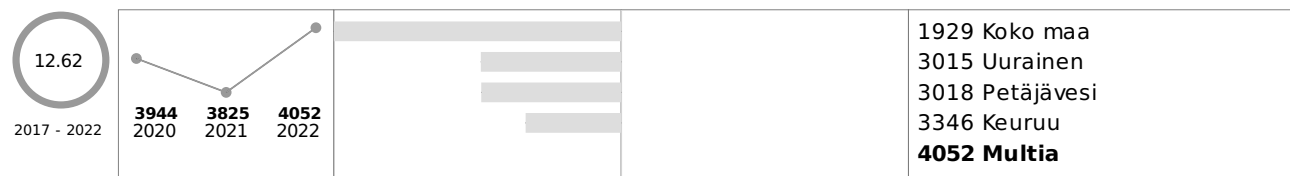
Etsivän nuorisotyön perustehtävä on tukea ja olla läsnä 13-29-vuotiaille multialaisille nuorille ja etsiä heidän kanssaan heille sopivia ratkaisuja mm. erilaisiin elämäntilanteisiin liittyen, koulutuksen ja työn osalta tai mielekkään tekemisen löytämiseen. Apua saa myös tukiviidakossa seikkailuun ja virastosuunnistukseen.

TALOUS JA ELINVOIMA

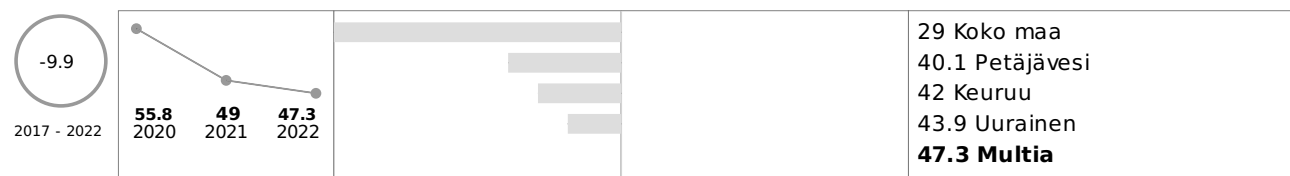
Talous

Tulot

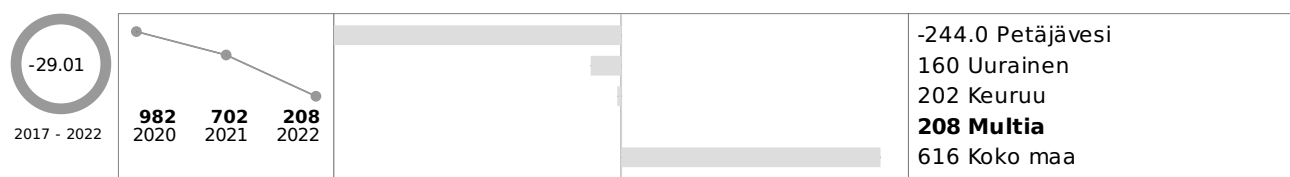
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

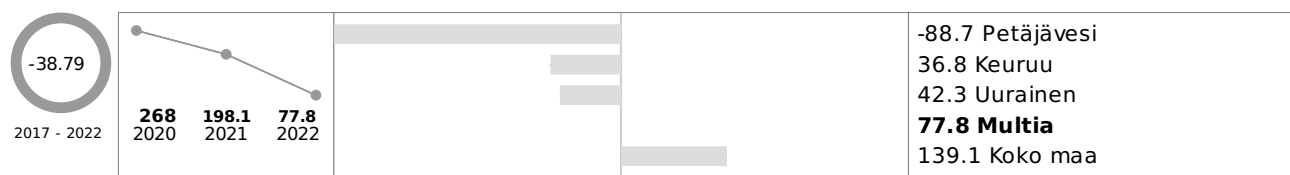
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Vuosikate, euroa / asukas

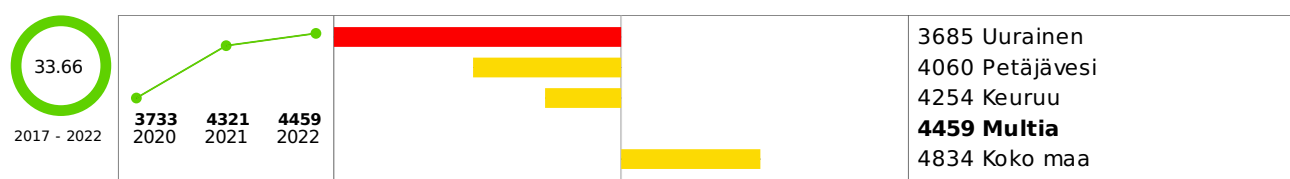
Vuosikate, % poistoista

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

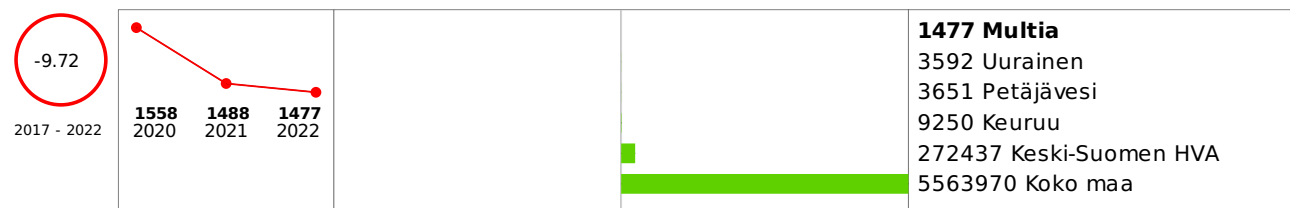
Verotulot, euroa / asukas

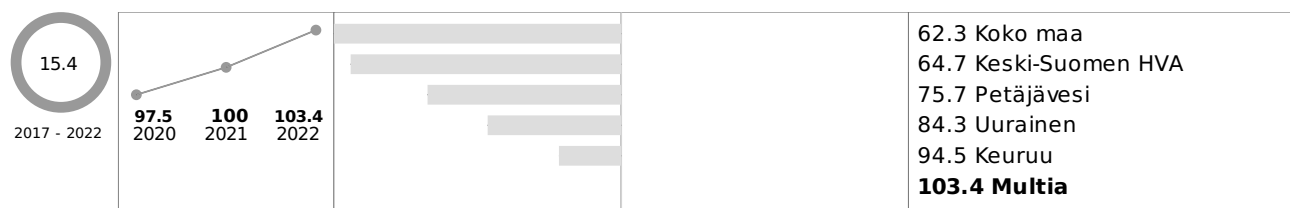
Elinvoima

Väestö

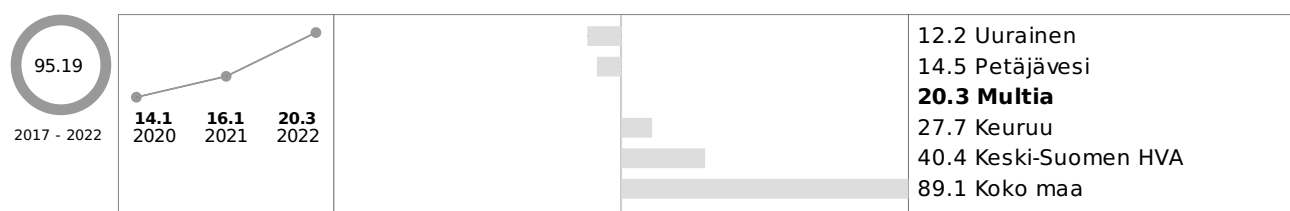
Väestö 31.12.

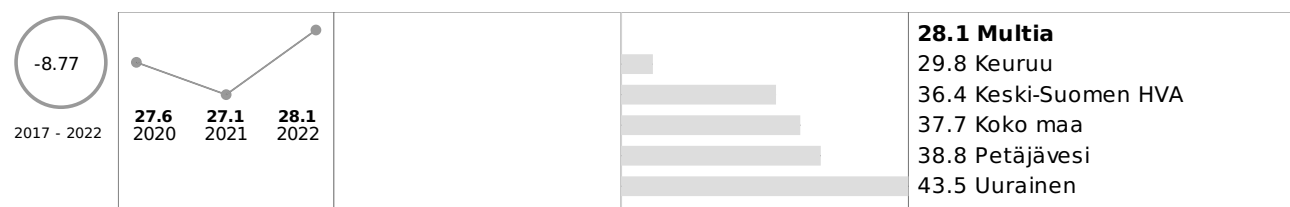
Huoltosuhde, demografinen

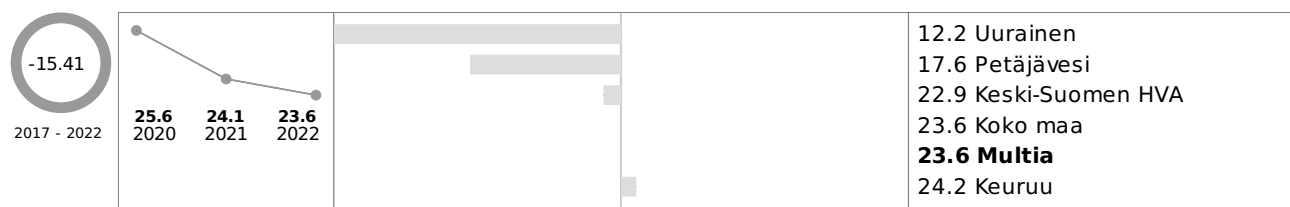
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

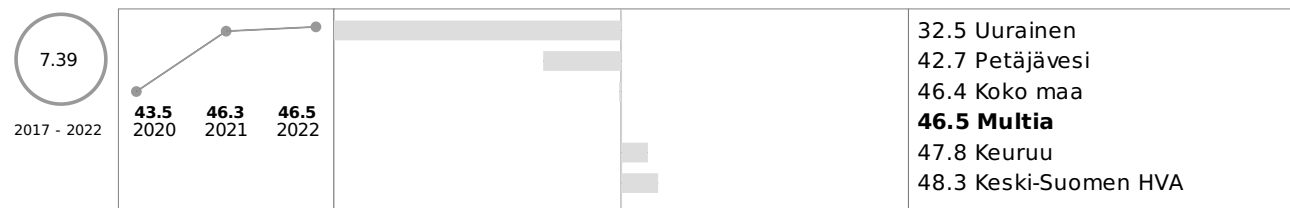
Lapsiperheet, % perheistä

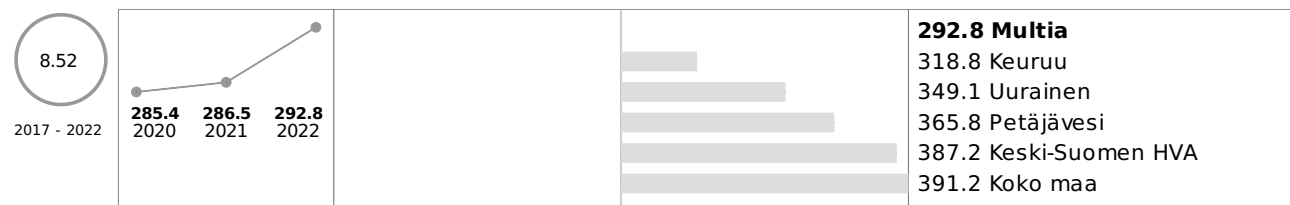
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

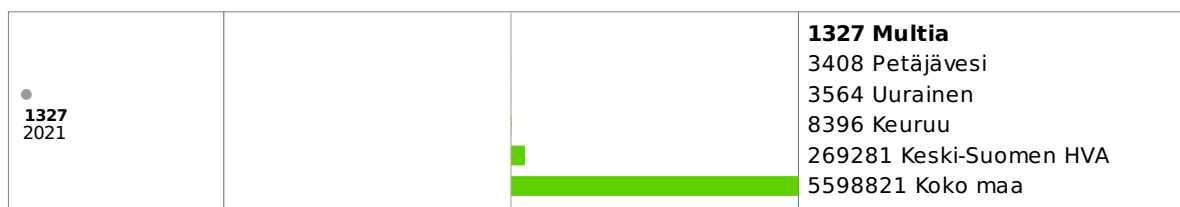
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

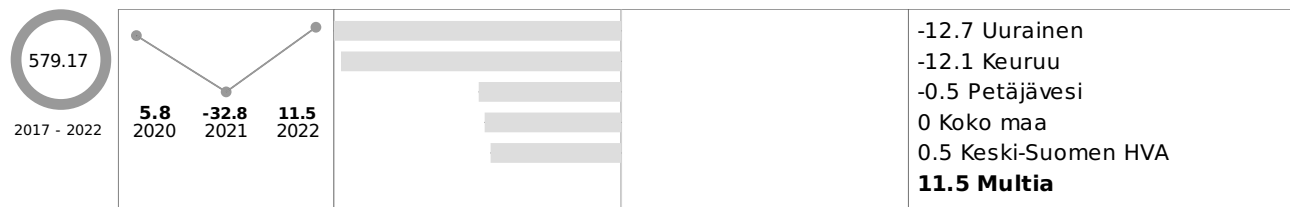
Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

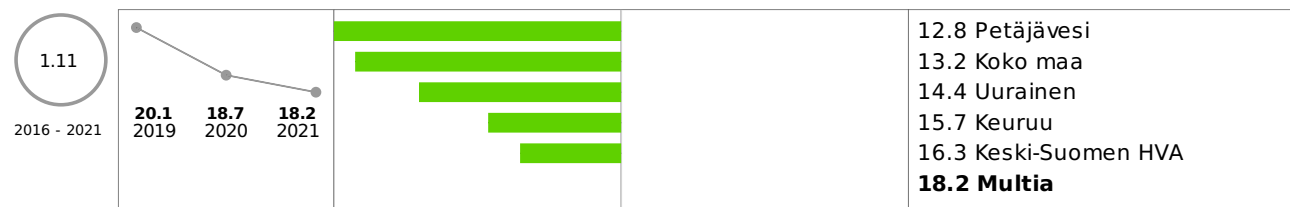

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

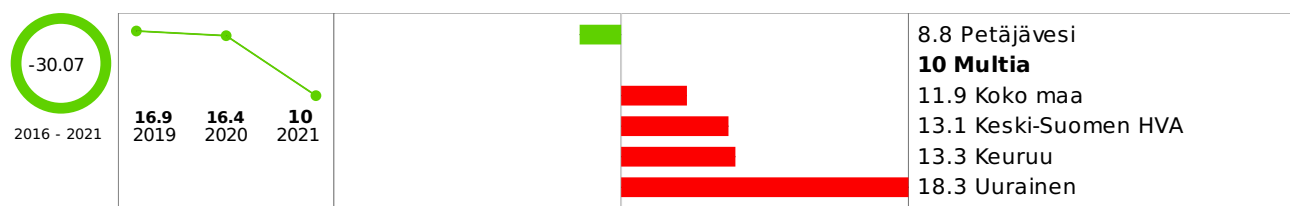

Elinvoima

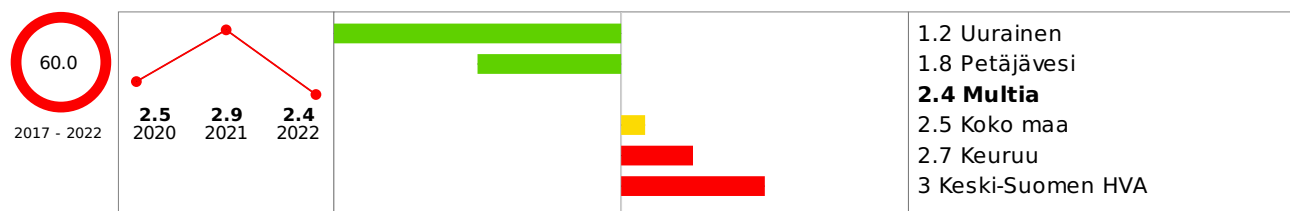
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

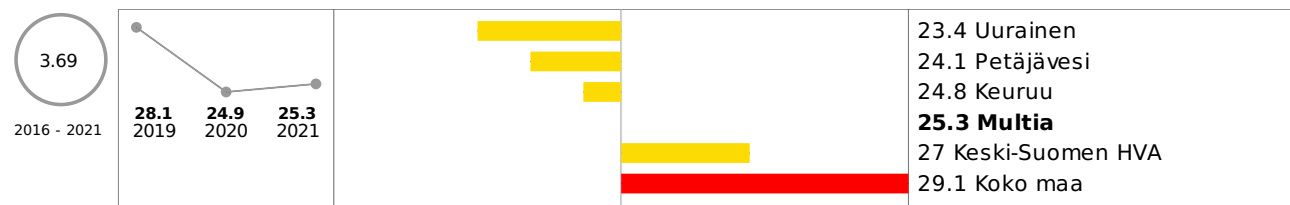
Lasten pienituloisuusaste

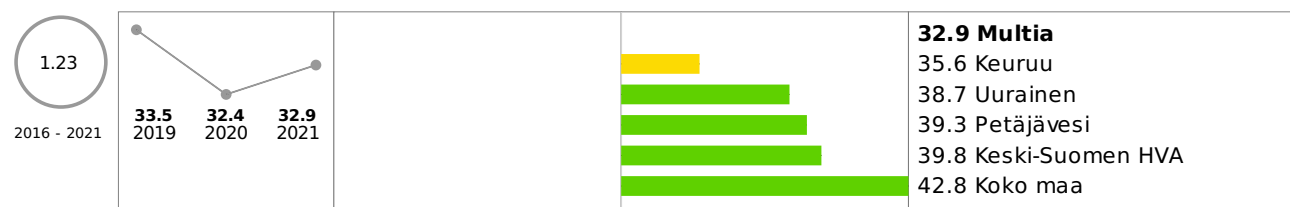
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Työlliset, % väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

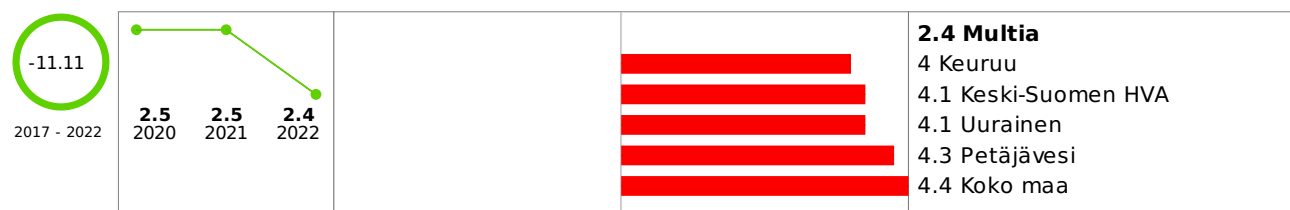
Suhteessa verrokkikuntiin (Keuruu, Petäjävesi, Uurainen) on Multia hieman riippuvaisempi valtionosuuksista. Kuitenkin suhtellinen velkaantuneisuus sekä verotulot/asukas olivat näistä kunnista parhaimmalla tasolla vuonna 2022. Multian väkiluku vähenee ja demografinen huoltosuhde on tätä myötä korkeampi, kun asukkaat ovat keskimäärin iäkkäämpiä. Verrokkikuntia alhaisempi pienituloisuusaste ja työllisten vähäisempi määrä kertoo myös ikääntyvän kunnan haasteista.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

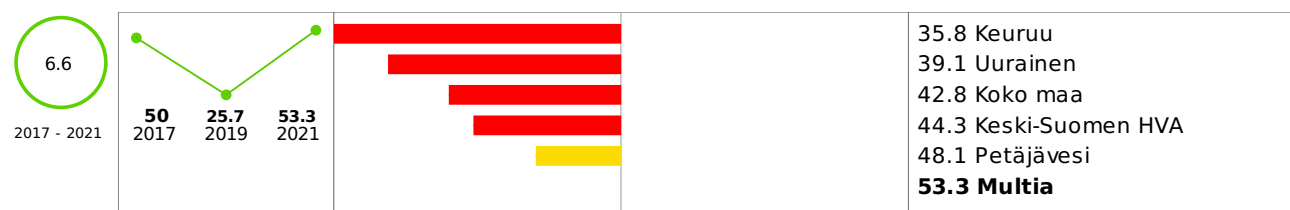
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

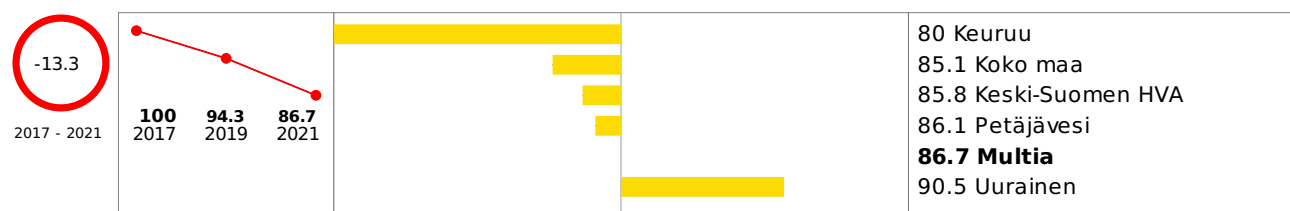
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

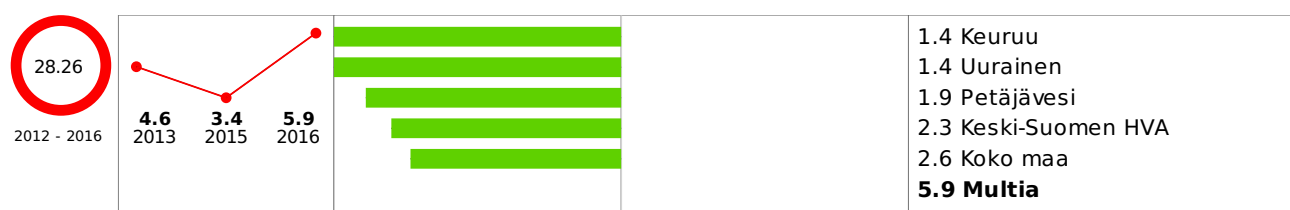
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

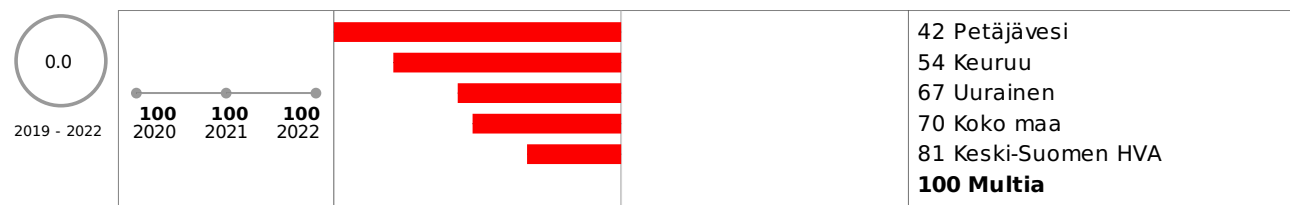
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

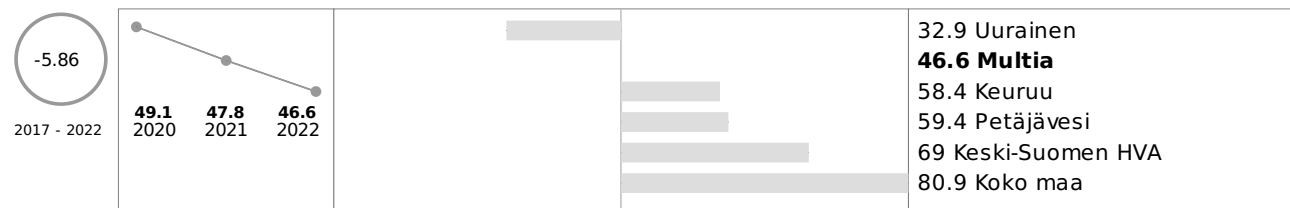
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

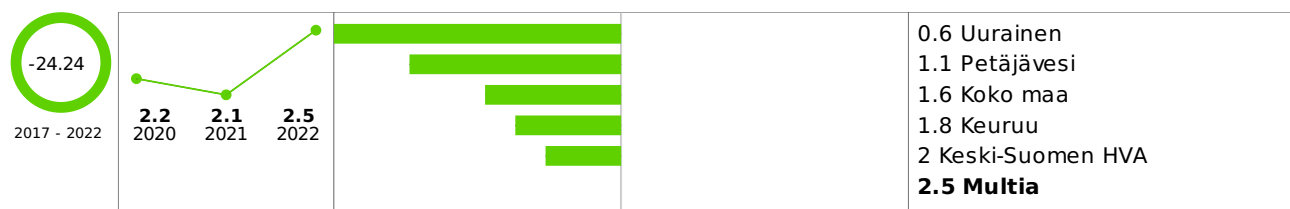

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2 km [%]

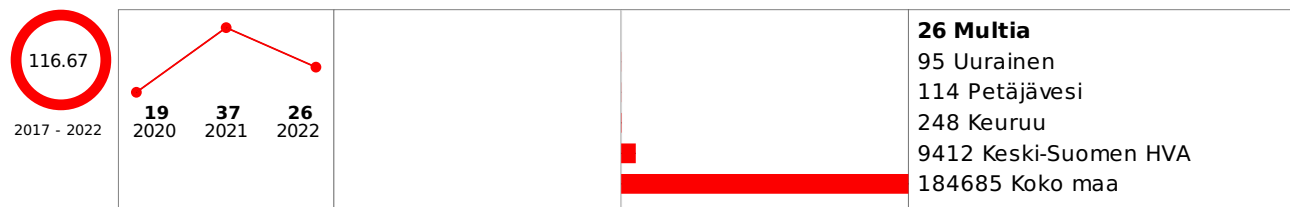

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

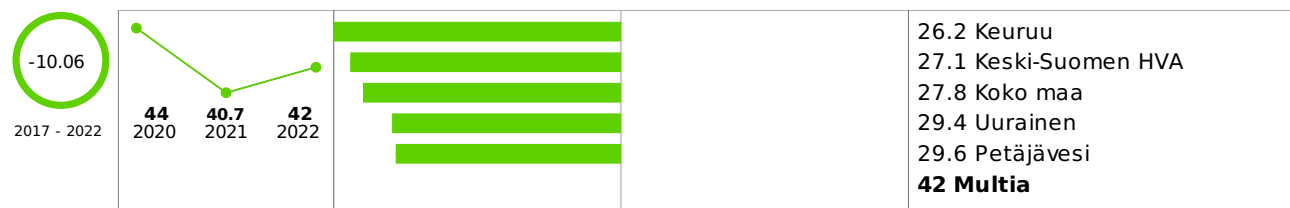
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

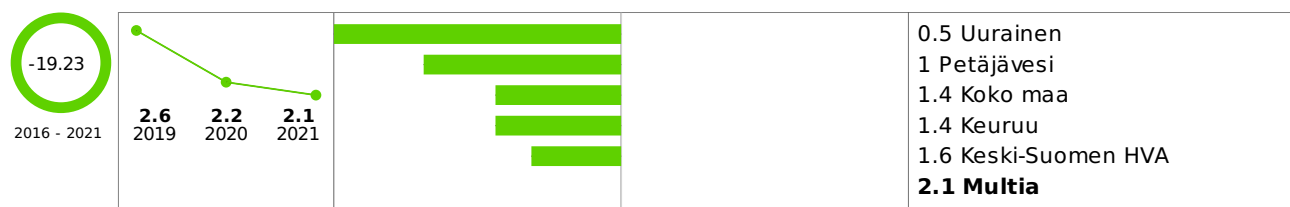
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

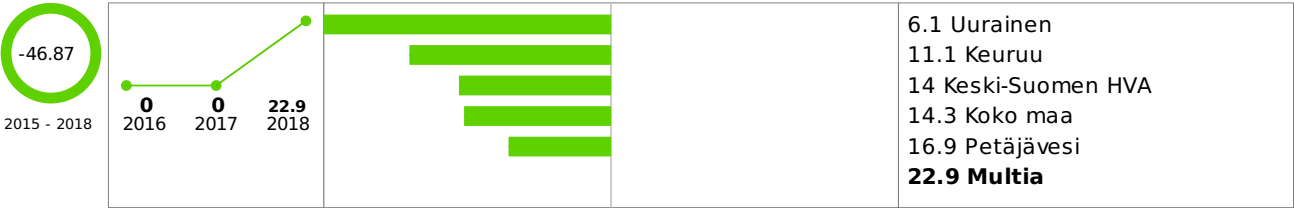
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

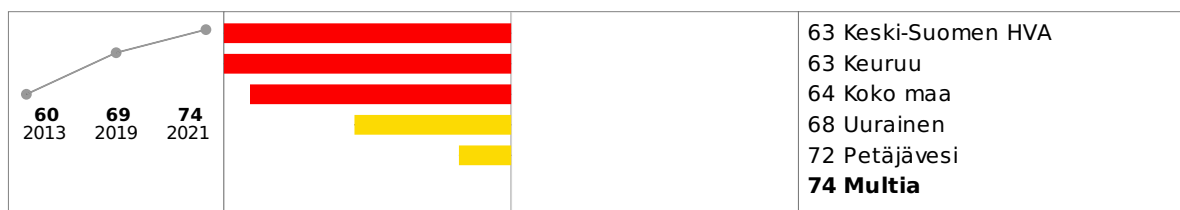
Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

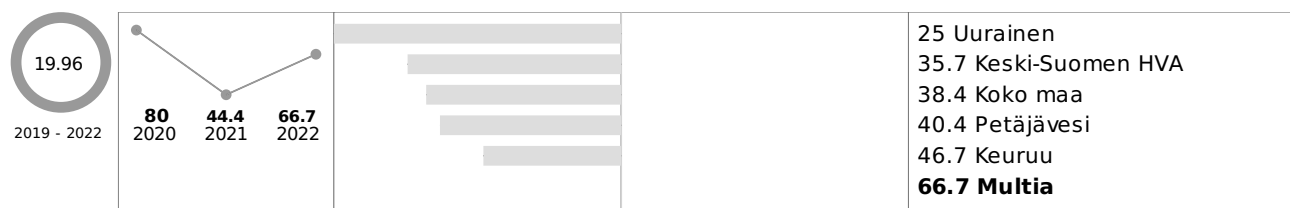
Kunnan palvelut

Koulu

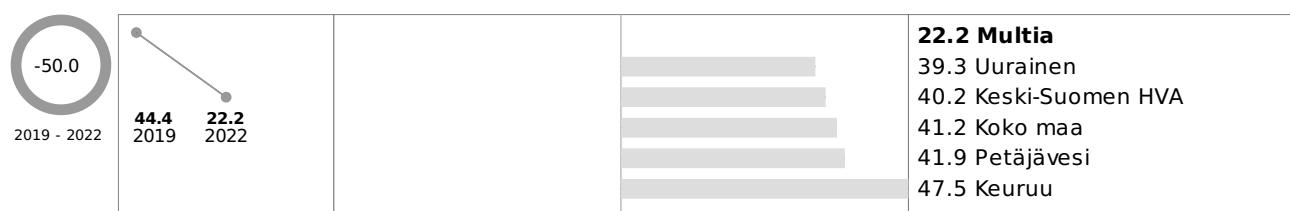
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

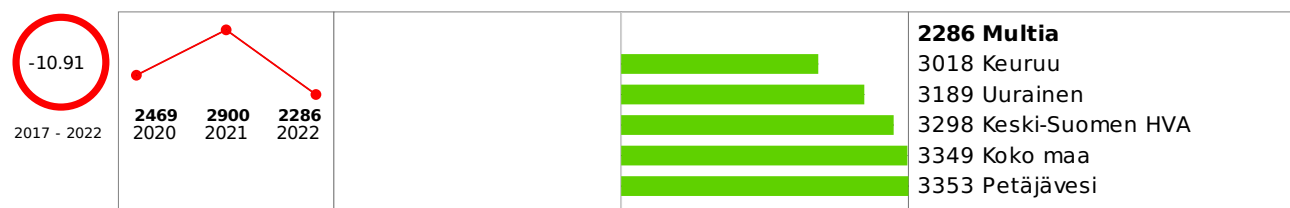

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

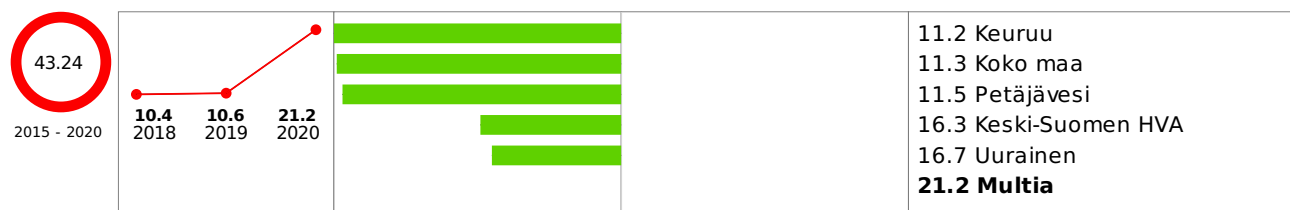
Multialla on uusi viihtyisä koulu ja varhaiskasvatus on ollut maksutonta 1.1.2023 alkaen. Nämä ovat merkittäviä asioita lapsiperheiden hyvinvoinnin näkökulmasta. Sinervän koulun siirtyminen Suomen harrastamisen malliin, mikä takaa pitkät harrastevälitunnit, näkyy myös indikaattorituloksissa.

NUORET JA NUORET AIKUISET

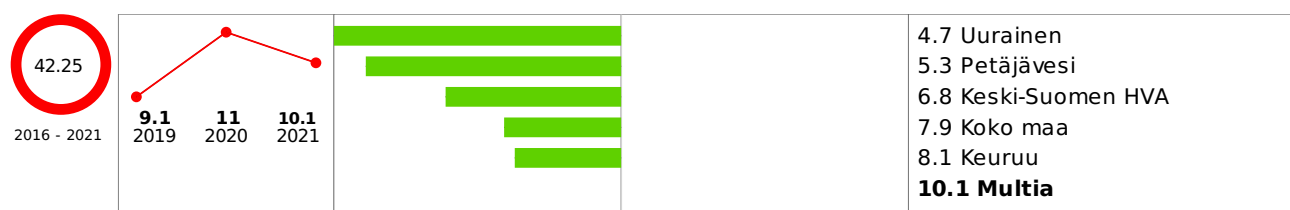
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

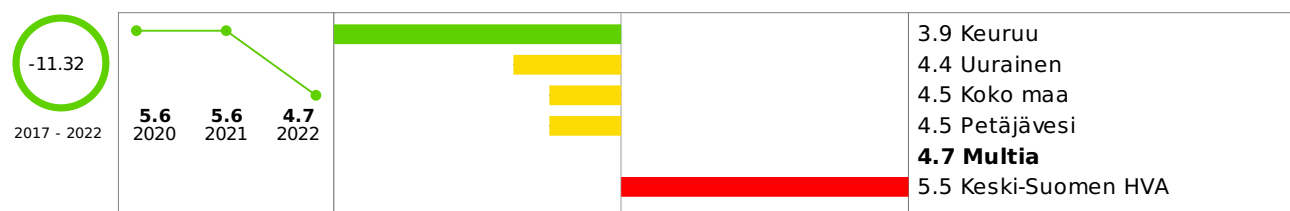
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

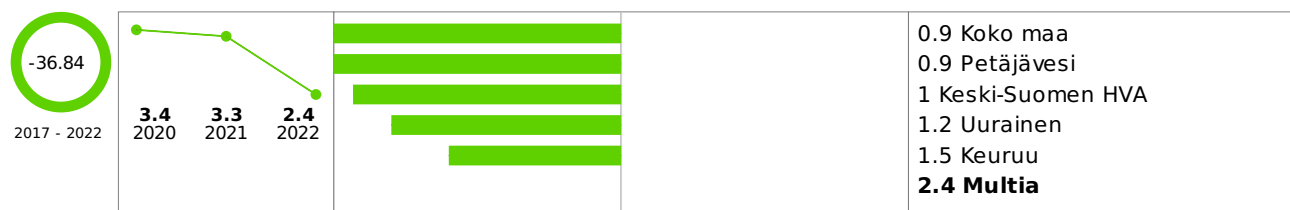
NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Nuorisotyöttömyys, rakenteellinen työttömyys sekä koulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret ovat indikaattoritulosten mukaan korkeammalla tasolla kuin verrokkikunnissa tai maakunnassa yleensä. Tulokset eivät Multialla kuitenkaan ole ihan tuoreita, joten tarkkaa tämänhetkistä tilannetta ei ole saatavilla. Nuorisotyön käsitys on kuitenkin se, että nuorten kohdalla tilanne olisi parantunut mm. oppivelvollisuuden laajentumisen myötä, jossa jokaisella perusopetuksen päättävällä on velvollisuus hakea toisen asteen tai nivelvaiheen koulutukseen.

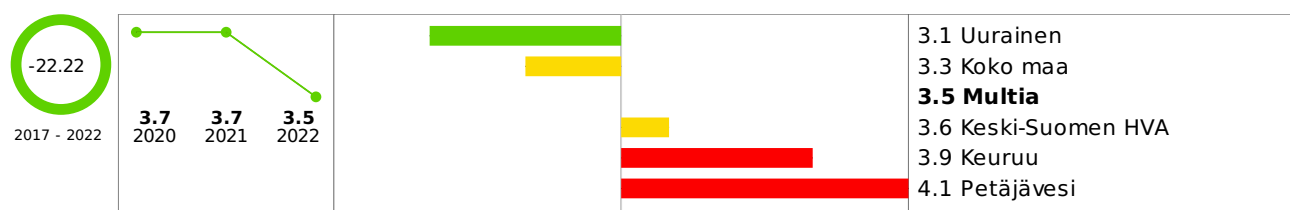
TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

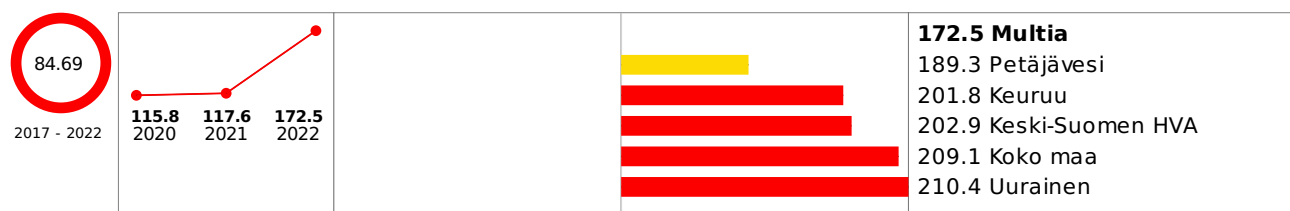
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

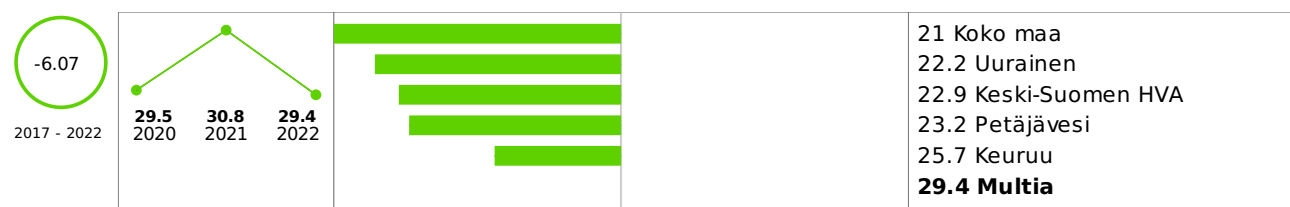
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

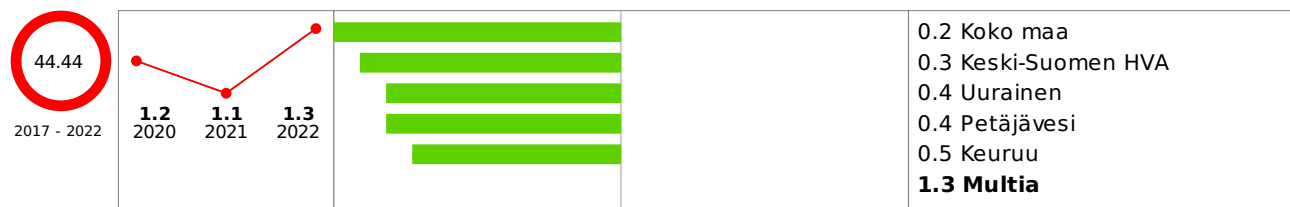
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

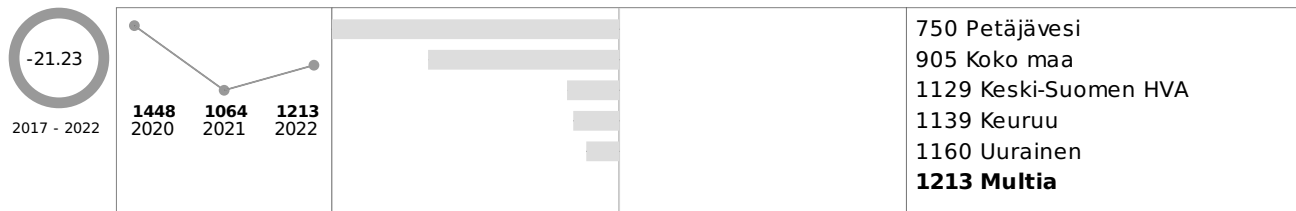
Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

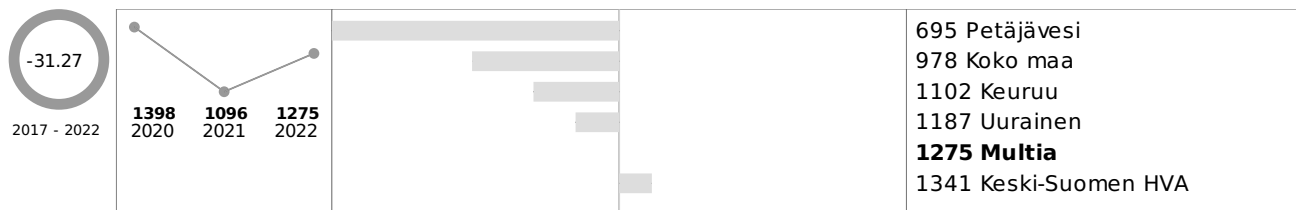
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

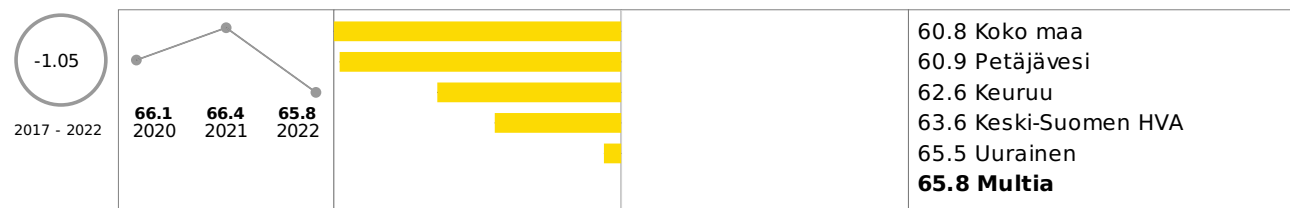
Työikäisten hyvinvoinnista on pelkän indikaattoritiedon perusteella vaikeaa vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Sairauspäivärahaa saavien määrä on verrokkikunta hieman alhaisempi, mutta toisaalta avohuollon lääkärikäyntien määrä taas keskimääräistä suurempi. Varhainen lääkäriin ohjautuminen varmasti vähentää sairausten pitkittymistä.

IKÄIHMISET

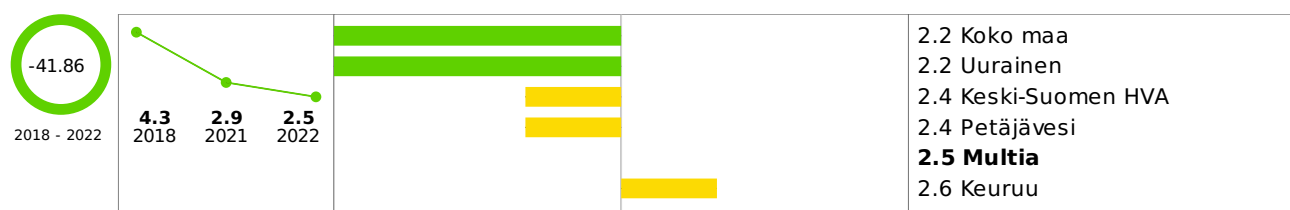
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

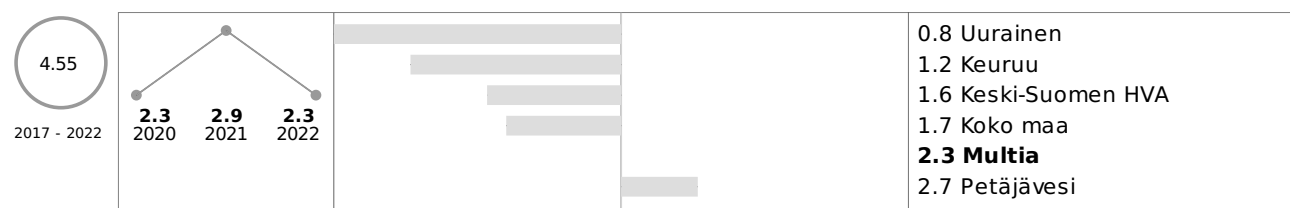

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

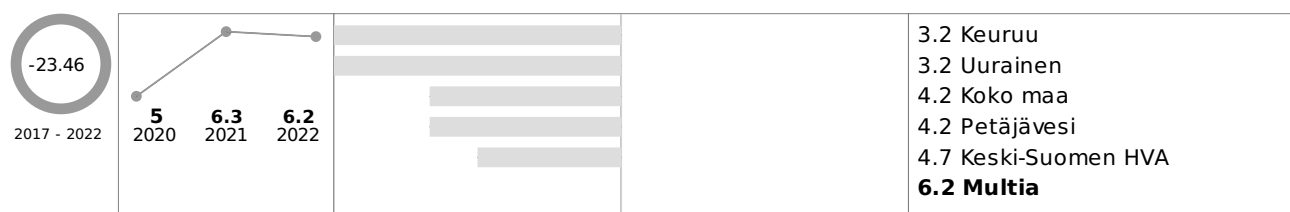
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

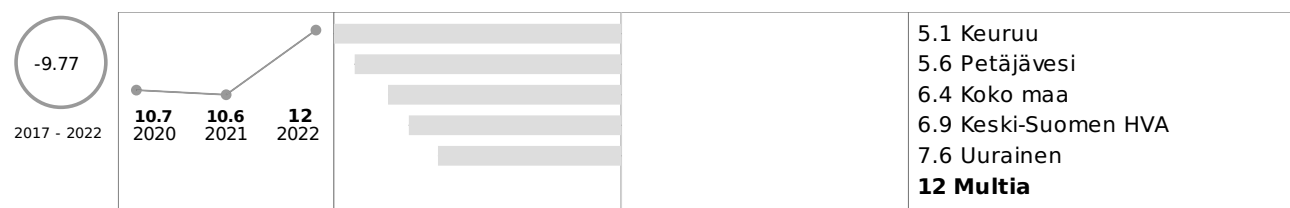
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

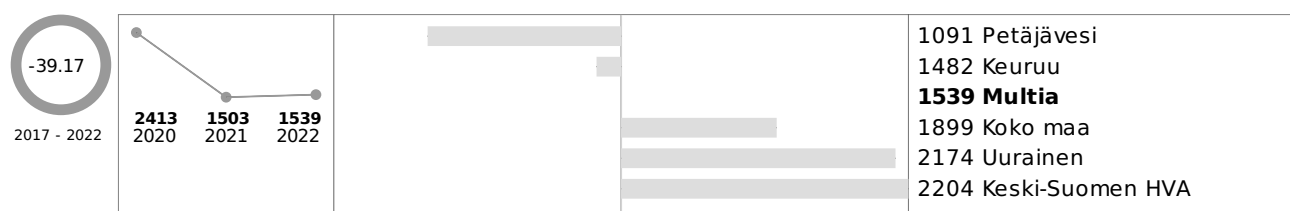
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

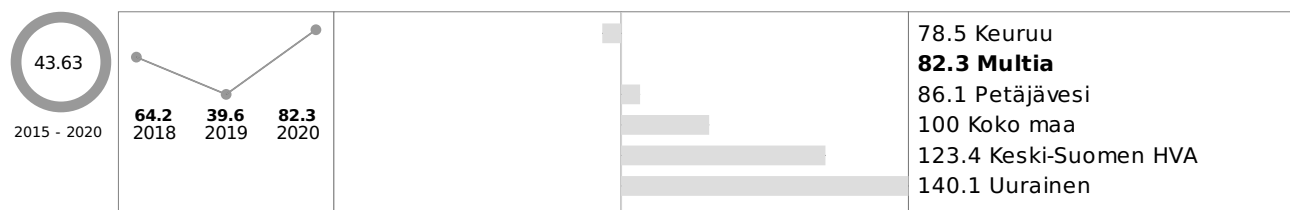
Multialla suuri ikäihmisten määrä (yli 65-vuotiaita on 37,8% kaikista kuntalaisista) näkyy myös omaishoidon tuen ja palveluasumisen tarpeen määrässä. Ikäihmisten tarpeet ovat asioita, jotka varmasti painottuvat myös Multian tulevaisuuden strategioissa .

KAIKKI IKÄRYHMÄT

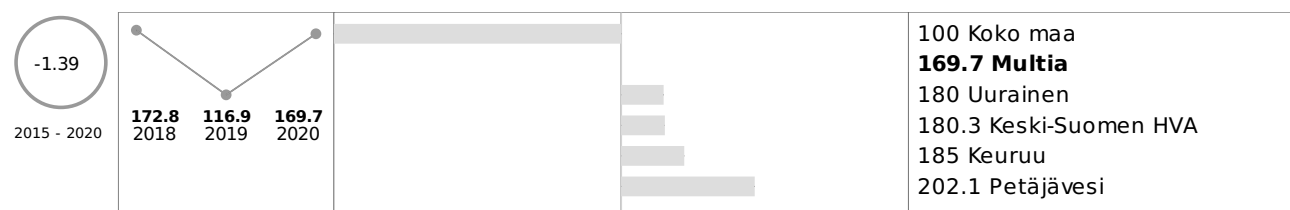
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

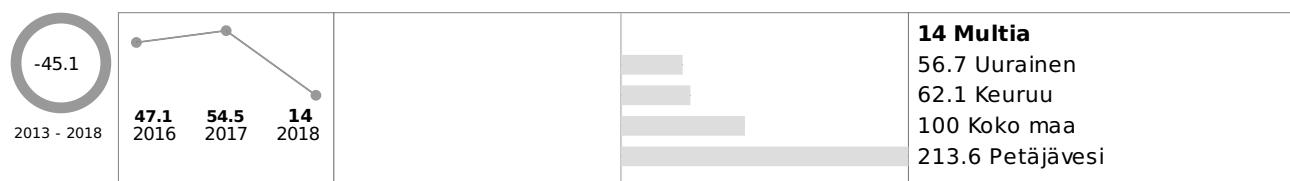
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

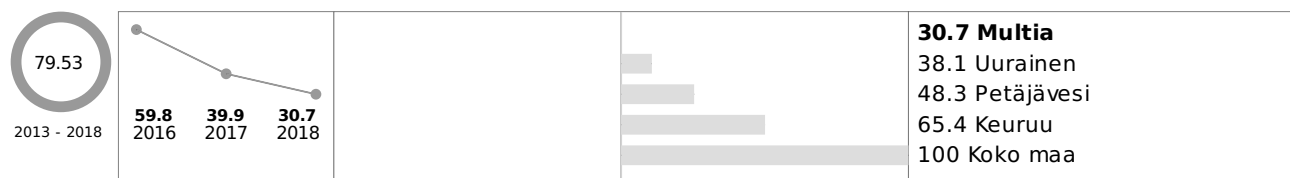
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitajaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

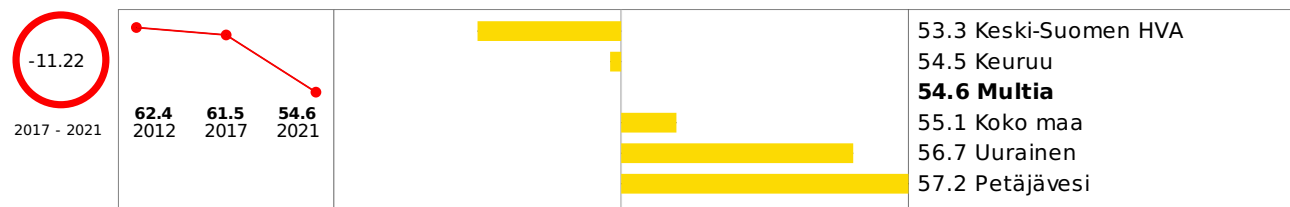
Psykiatrian laitoshoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

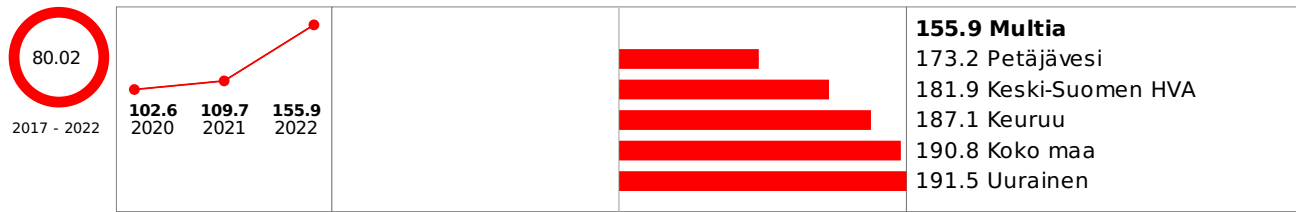
Psykiatrian laitoshoidon potilaiden hoitajaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

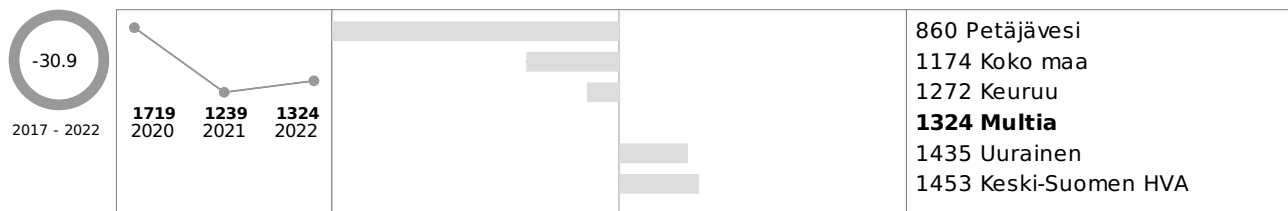
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

2.1 Liikunta- ja kulttuuripalvelut

Multialla on kokoisekseen kunnaksi aktiivista liikunta- ja kulttuuriväkeä. Talvisin tapahtumista suurin on perinteinen Potkukelkkailun MM-kisat ja kesäisin Toripäivät tarjoaa mm. Sinervän koulun oppilaiden musiikkiesityksiä.

KIRJASTO

Multian kunnankirjasto on kuntalaisten uudistuva tietopalvelukeskus, joka luo edellytykset hyvään yleissivistykseen, tiedonhakuun ja virkistykseen. Multian kunnankirjasto kuuluu KESKI-kirjastoihin.

Lainattavana on kirjoja, lehtiä, elokuvia, sarjakuvia, musiikkia, äänikirjoja, lautapelejä, liikuntavälineitä, ompelukone sekä ukulele. Kirjaston Pertti Kivelä-kokoelmassa on n. 400 science fiction ja fantasia-aiheista kirjaa. Asiakaskäytössä on neljä tietokonetta, joista kaksi on sijoitettu monitoimitilan etätyöskentelypisteisiin. Etätyöskentelyä varten koneet ovat varattavissa kirjaston henkilökunnan kautta. Monitoimitilaa voi varata esim. kokouksiin ja luentojen pitämiseen.

Multian kunnankirjasto on myös ns. omatoimikirjasto eli asiakas pääsee sisälle kirjastoon oman aikataulunsa mukaisesti omalla kirjastokortillaan.

MULTIANTS

MultiAnts on vuonna 1997 perustettu urheiluseura, jonka lajikirjoon kuuluvat mm. jalkapallo, salibandy ja futsal.

MULTIAN JYSKE

Multian Jyske perustettiin vuonna 1919. Seuralla on jäseniä hieman alle 100.

Yleisurheilu, frisbeegolf ja perinneurheilu ovat virallisia seuran lajeja. Lisäksi harrastetasolla lajeja ovat lentopallo, hiihto, koripallo, pesäpallo, tennis, sulkapallo ja kuntourheilu. Myös jääkiekko, pöytätennis, suunnistus, pyöräily, ammunta ja painonnosto ovat olleet seuran ohjelmistossa joinakin vuosina.

MULTIAN NAISVOIMISTELIJAT

Multian Naisvoimistelijat on monipuolista kuntoliikuntaa järjestävä seura. Seuran lajitarjonnassa on mm. kuntosalitoimintaa, zumbaa, lasten jumppaa ja kahvakuulaliikuntaa.

KANSALAI SOPISTO

Keuruun kansalaisopisto toimii Keuruun kaupungin sekä Multian ja Petäjäveden kuntien alueella. Opisto tarjoaa vapaana sivistystyönä järjestettyjen kurssien lisäksi lähinnä lapsille ja nuorille tarkoitettua kuvataiteen perusopetusta.

MUSIIKKIOPISTO

Läntisen Keski-Suomen musiikkiopisto on Keuruun kaupungin ylläpitämä taiteen perusopetuslain mukaista tavoitteellista musiikinopetusta antava oppilaitos, jossa voivat opiskella noin 6 - 20-vuotiaat lapset ja nuoret. Musiikkileikkikoulussa voi opiskella myös alle kouluikäisenä. Yli 20-vuotiaat aikuiset voivat hakea opiskelemaan musiikkiopiston Avoimelle osastolle.

Keuruun lisäksi musiikkiopiston toimialueeseen kuuluvat Multia ja Petäjävesi.

2.2 Ravitsemus

Hyvinvointia ravitsemuksella

Maakunnallinen ravitsemussuunnitelma "Hyvinvointia ravitsemuksella" valmistui käyttöön huhtikuussa 2023. Siinä on omat kappaleensa ikääntyneille, lapsille&lapsiperheille, nuorille ja työikäisille.

Ravitsemussuunnitelman tavoitteena on edistää hyvinvointia tukevan ruokailun toteutumista Keski-Suomessa, mikä edellyttää yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueen ja eri toimijoiden välillä.

Ravitsemussuunnitelman valmistelusta vastasivat Keski-Suomen alueellinen ravitsemustyöryhmän puheenjohtaja Kati Laine-Rissanen, varapuheenjohtaja Heli Lehtinen ja sihteeri Eeva Nykänen.

Suunnitelman visio on, että ruokailu arjessa tukee hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä. Vision saavuttamiseksi suunnitelmaan on nostettu kuusi tunnistettua tavoitetta.

Tunnistetut tavoitteet

1. Nimetään ravitsemusterveyden edistämisen vastuutaho.
2. Kannustetaan yhdessä syömiseen ja kehitetään palveluita yhteisten ruokailuhetkien tai ruoanlaiton toteutumiseksi.
3. Tuetaan monipuolisen, maistuvan, maksuttoman tai edullisen ja ravitsemussuosituksat täyttävän lämpimän aterian toteutumista jokaisena päivänä.
4. Huolehditaan, että ruoka- ja ravitsemusviestintä on saavutettavaa, myönteistä ja hyvinvointia tukevaa. Tarjotaan luotettavaa ja käytännönläheistä tietoa ravitsemuksesta.
5. Tarjotaan käytännönläheistä ohjausta ja tukea hyvinvointia edistävän ruokailun toteutumiseksi.
6. Toteutetaan ravitsemusohjausta vaikuttavilla menetelmillä osana elämäntapaohjausta ja hoitoa.

Ravitsemussuunnitelma on työkalu kunnan oman ravitsemussuunnitelman tekemiseksi yhdessä eri toimijoiden kanssa. Ravitsemussuunnitelma on osa alueellista hyvinvointisuunnitelmaa, ja se liitetäänkin osaksi kuntien hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

Miten käynnistää työ ravitsemussuunnitelman käyttöön ottamiseksi?

Tarkistuslista suunnitelman käyttöön ottamiseksi

- Kuntaan on nimetty vastuutaho kuntalaisten hyvän ravitsemuksen edistämiseksi
- Kunnassa on nimetty aktiivinen ravitsemustyöryhmä, ruokakasvatustyöryhmä tai vastaava, jossa on edustajat eri hallinnonaloilta sekä edustajat tarvittavilta yhteistyökumppaneilta
- Kunnan hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu kuntalaisten hyvän ravitsemuksen edistäminen
- Toiminnan suunnittelu perustuu indikaattoritietoon sekä paikalliseen kokemustietoon kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista
- Kunnassa tunnistetaan olemassa olevia strategioita, ohjelmia, verkostoja, hankkeita, työryhmiä ja viestintää, joissa on mahdollista viedä eteenpäin kuntalaisten hyvää ravitsemusta

Multian kunta on yhdessä Keuruun ja Petäjäveden kanssa järjestänyt syksyllä 2023 ravitsemustyöpajoja ravitsemussuunnitelman käyttöön ottamisen vahvistamiseksi sekä yhteistyön parantamiseksi ravitsemusasioista vastaavien ja ikäihmisten, lasten sekä nuorten kanssa työskentelevien kanssa.

KEURUSSEUDUN ATERIA- JA TUKIPALVELUT

Keuruu, Multia ja Petäjävesi perustivat vuoden 2022 lopulla Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa yhteisen yhtiön tuottamaan kaikissa kolmessa kunnassa sote-uudistuksen toteuduttua kuntien vastuulle jäävät ateriapalvelut. Tämä yhtiö on vastuussa kaikkien koulujen, päiväkotien ja palvelukotien ateriapalveluista ja on näin ollen tärkeä yhteistyökumppani hyvinvointiin liittyvissä ravitsemusasioissa.

2.3 Arjen turvallisuus

Arjen turvallisuus on yksi kolmesta hyvinvointialueen strategian pääteemoista.

Päätöksiä turvallisuudesta: Turvallisuus osaksi kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta

Eri viranomaiset, yritykset, järjestöt ja yksittäiset ihmiset tekevät päivittäin osana työtään päätöksiä, jotka vaikuttavat yhteiskunnan ja meidän jokaisen turvallisuuteen. Kunnan eri viranomaisten tekemät terveydenhuolto, sosiaalipalveluja, opetuksen järjestämistä ja muita palveluja koskevat päätökset vaikuttavat suuresti siihen, miten turvallinen kunta on nyt ja tulevaisuudessa ja miten turvalliseksi kuntalaiset sen kokevat. Pankin päätökset siitä, mihin pankkiautomaatit sijoitetaan, voivat lisätä tai heikentää erityisesti ikääntyneen väestön turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. (Sisäministeriön julkaisu 15/2014)

Turvallisuussuunnittelun tarkoituksena on ennalta ehkäistä turvallisuusongelmia sekä tarttua ja saada hoidettua sellaiset turvallisuuteen liittyvät ongelmat, jotka vaativat monen toimijan yhtä aikaista työtä. Näitä yhteistyötä vaativia turvallisuustöitä voivat olla esimerkiksi ratkaisujen löytäminen häiriökäyttäytymiseen ja julkisten paikkojen turvattuuteen tai turvattomaksi kokemiseen, onnettomuuksien ja tapaturmien ennalta ehkäisy, rikosten ehkäisy paikallisin keinoin sekä kuntalaisten turvallisuuden tunteeseen liittyvä seikat. Turvallisuussuunnitteluun liittyvä ammattitaito ja kyky löytää paikallisesti koettuihin ongelmiin ratkaisuja on lisääntynyt sitä mukaa, kun työtä on tehty ja kokemuksia on karttunut. Ongelmana on edelleen se, että hyvä suunnittelu ei aina johda päätöksentekoon ja sitä kautta käytännön toimintaan. Turvallisuussuunnitelma jää edelleen liian usein sen valmistelun ulkopuolelle, jossa päätöksiä toiminnan ja resurssien suuntaamisesta tehdään. (Sisäministeriön julkaisu 15/2014)

Keski-Suomen omaa turvallisuussuunnitelmaa päivitetään juuri, ja se tulee voimaan vuonna 2024. Aiempi turvallisuussuunnitelma on luettavissa täältä.

Keski-Suomen turvallisuussuunnitelma 2021-2023

Multialla on käytössä kunnan valmiussuunnitelma, jota on päivitetty viimeksi vuonna 2020. Dokumentti ei ole julkinen.

2.4 Osallisuus ja järjestöyhteistyö

Osallisuusohjelma

Keski-Suomen hyvinvointialueella on vuosille 2023-2025 suunnattu osallisuusohjelma. Osallisuusohjelma määrittää Keski-Suomen hyvinvointialueen osallisuuden tavoitteet, toimintatavat, yhdyspinnat ja yhteistyön sekä kehittämisen painopisteet. Hyvinvointialueen toimivan osallisuuden kautta alueen demokratia vahvistuu ja keskusomalaiset voivat vaikuttaa palvelujensa toimintaan ja kehittämiseen sekä lähialueensa asioihin.

Multian kunnalle on suunnitteilla yhteistyössä naapurikuntien kanssa tehtävä nuorten osallisuusohjelma. Myös ikäihmisille suunnattava erillinen osallisuutta korostava suunnitelma olisi hyödyllinen, ja se olisi helpoin liittää ikäihmisten omaan hyvinvointisuunnitelmaan.

Järjestöt ovat tärkeä osa Multiaista hyvinvointia. Liikuntaseurojen lisäksi aktiivisia toimijoita Multian kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden ovat mm. Multian Moottorikerho, jonka vastuulla on esimerkiksi elokuun lopussa järjestettävä Ajokauden päättäjäiset -tapahtuma. Myös eläkejärjestöt ovat tärkeitä kohderyhmälleen. Eläkeläisten Multian yhdistys ja Multian Keuruun Eläkeläiset ry järjestävät jäsenilleen kokoontumisia ja erilaista toimintaa ympäri vuoden. Aiemmin aktiiviset kyläyhdistykset kärsivät tänä päivänä toimijoiden pulasta, ja toiminta on entiseen verrattuna satunnaisempaa. Kerran vuodessa Multian kunta pyrkii järjestämään järjestöillan yhdistyksille, jotta yhteistyö ja mahdollisuus tukea yhdistysten toimintaa konkreettisesti toteutuisivat. Seuraava järjestöilta järjestetään tammikuussa 2024.

Erikseen on syytä vielä mainita Multian 4H-yhdistys, joka toimii läntisessä Keski-Suomessa, Multian, Keuruun ja Petäjäveden kunnissa. Multian 4H-yhdistys tarjoaa lapsille harrastuksen kerhojen ja erilaisten tapahtumien parissa. Nuorille se järjestää työelämä- ja yrittäjyyskasvatusta sekä mahdollisuuden oman taskurahan tienaamiseen joko Duuniringin tai 4H-yrittäjyyden kautta.

2.5 Ennaltaehkäisevä päihde- ja lähisuhdeväkivaltatyö

Multialla ei ole käytössä erillistä ehkäisevän päihdetyön tai lähisuhdeväkivaltatyön suunnitelmaa.

Syyskuussa 2023 perustettiin alueellinen (Petäjävesi, Keuruu, Multia) työryhmä tukemaan alueellista ehkäisevää päihdetyön ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinoitua sekä jalkauttamista eri tahoille. Ensimmäisessä tapaamisessa olivat mukana hyvinvointikoordinaattorien lisäksi perhekeskusten koordinaattorit, poliisin, Ehyt ry, Kriisikeskus Mobile sekä hyvinvointialueen ehkäisevän työn koordinaattori. Työryhmä jatkaa toimintaansa vuoden 2024 alussa. Tulossa on ainakin päiväkotien ja kouluun suunnattava lähisuhdeväkivaltatyöhön liittyvä lyhyt koulutus.

3 Kyselyt kuntapäättäjäille, vaikuttajatoimielimen jäsenille ja kuntalaisille

Kysely kuntapäättäjäille ja vaikuttajatoimielimen jäsenille 11/2022

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaa varten tehtiin kysely kuntapäättäjäille marraskuussa 2022. Kysely kohdistettiin kunnanvaltuutetuille/kunnanhallituksen jäsenille sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen jäsenille. Kysely lähetettiin yhteensä 27:lle henkilölle. Kysely tehtiin Webropol-kyselynä ja siihen oli mahdollisuus vastata myös paperilomakkeella. Vastauksia tuli määräaikaan mennessä yhteensä 6 kpl. Vastaukset oli mahdollista lähettää joko anonymisti tai jättää halutessaan yhteystiedot. Tavoitteena oli mm. saada päättäjien näkemyksiä hyte-suunnitelman taustatiedoiksi, ehdotuksia siitä, miten eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä voitaisiin ylläpitää ja parantaa, keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi ja mittareita tavoitteisiin pääsyn arvioimiseksi. Useassa vastauksessa oli mietitty hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä terveydenhuollon näkökulmasta. Hyvinvointisuunnitelmassa korostuvat kuitenkin hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntien vastuulle jäävät tehtävät. Toisaalta esim. terveyspalvelujen saatavuus ja toimivuus on yksi voimakkaasti kuntalaisten turvallisuudentunteeseen ja sitä kautta hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Myös kunnan laaja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on kuntalaisten kannalta jatkossa tärkeää.

Kysymykseen siitä mitä ongelmia/haasteita päättäjä oli kohdannut tai mistä kuntalaiset olivat viestittäneet liittyen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen oli vastattu mm:

- Sähköisten palveluiden lisäksi tulee säilyttää perinteiset palvelukanavat esim. yhteydenottomahdollisuus puhelinsoitolla.
- Posti- ja pakettipalveluiden puute on ongelmallista.
- Liikunta- ja retkeilyalueiden sekä leikkikentän kunnosta tulisi huolehtia paremmin. Suosittelee Majasalmen kävelyreittiä kaipaisi kunnostusta. Kevyenliikenteenväylien kunto paikoitellen huono.
- Ikääntyville tulisi olla runsaammin päivätoimintaa. Omaishoitajien ja muiden läheisistään huolta pitävien terveydestä tulisi huolehtia ja jaksamista pitäisi tukea. Palvelujen piiriin pääsyä pitää jonottaa (esim. palveluasuminen/vuorohoito).
- Hoitoon pääsy (esim. lääkärin vastaanotto) on ollut hankalaa ja aiheuttanut vaaratilanteita. Jatkohoito paikallisesti ei ole sujunut suunnitelman mukaan. Lääkärripula. Pitkät jonotusajat terveydenhuoltoon.
- Pitkät etäisyydet palvelujen tavoittamiseksi. Julkisen- ja asiointiliikenteen puuttuminen.

Tavoitteiksi eri ikäisten multialaisten hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi oli esitetty mm:

- Esteettömien liikuntamahdollisuuksien lisääminen. Ulkoilureittien, liikuntapaikkojen, keskustan leikkikentän, Rauhanpuiston kunnosta huolehtiminen. Mahdollisuus saada tarvittaessa ulkoilukaveri. Turvalliset puitteet elämiseen ja harrastamiseen.
- Koululaisten hyvinvointiin panostaminen. Lasten ja nuorten ongelmien varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen. Mielekkään tekemisen järjestäminen lapsille myös loma-aikoina. Päivähoidon riittävä resursointi. Ohjattua toimintaa, harrastusmahdollisuuksia ja tapahtumia lapsille, lapsiperheille ja nuorille. Myös aikuisten harrastusmahdollisuuksien huomiointi.
- Vaikuttamismahdollisuuksia nuorille. Kannustamista jäädä asumaan kotikuntaan.
- Työpaikkojen luomisen edistämistä.
- Oman terveysaseman monipuolisten palveluiden sekä muiden lähipalveluiden säilyminen. Ammattiavun saannin turvaaminen kaikille ikäryhmille ja erilaisiin tilanteisiin.
- Omais- ja läheishoitajien jaksamisesta huolehtiminen. Kotona asumisen mahdollistaminen ikääntyville. Tukea ja apua kotiin sekä mahdollisuus vuorohoitoon sekä ympärivuorokautiseen hoivaan sitä tarvitseville.
- Se, että kuntalaiset ovat tärkeitä, tulee näkyä toiminnassa ja ympäristössä!
- Ennaltaehkäisevä toiminta, varhainen välittäminen. Määräaikaiset terveystarkastukset esim. työttömille, ikääntyneille, pienyrittäjille ja niille, jotka eivät kuulu työterveyshuollon tai muiden palvelujen piiriin.

Keinoja tavoitteisiin vastaamiseksi:

- Vapaaehtoistoiminnan tukeminen.
- Riittävä resursointi kaikkiin kunnan toimintoihin. Toimitilojen pitäminen kunnossa. Työntekijöiden jaksamisesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen.
- Määräaikaisten terveystarkastusten aloittaminen niille, jotka eivät kuulu muiden palveluiden piiriin (ehdotettu pilotoitikutana toimimista rahoituksen saamiseksi?)
- Erilaisia tapahtumia kaikille ikäryhmille.
- Kunnan palveluista tiedottaminen kattavasti ja ajantasaisesti. Kansalaisiltojen järjestäminen, jossa kuntalaiset saisivat tietoa ja tulisivat kuulluiksi.
- Kunnan tulisi edesauttaa uusien työpaikkojen luomista sekä palvelujen säilymistä.
- Palvelujen ym. tasavertainen saanti riippumatta iästä, asuinpaikasta, varallisuudesta ym. Palvelujen laadun seuranta.

Seuranta, mittarit:

- Hyvinvointikyselyt. Kuntalaiskyselyt. Kuulemistilaisuudet. Palautelaatikot. Terveystarkastukset. Työntekijäkyselyt.
- Toimitilojen, ulkoilu- ja liikuntapaikkojen kunnon säännöllinen arviointi.

Kunnan talouden ja elinvoiman huomiointi hyte-suunnitelmassa:

- Tasapainoisesta kuntataloudesta huolehtiminen.
- Luodaan mielikuva asukkaista ja heidän terveydestä sekä hyvinvoinnista välittävistä kunnasta.
- Kunnan tunnettavuuden lisääminen.
- ”Houkuttimia” muuttotappion kääntämiseksi muuttovoitoksi. Edullisia tontteja, vuokra-asuntoja, tukea lapsiperheille, ”synnytysraha”.
- Riittävän henkilöstön turvaaminen palvelujen tuottamiseksi. Osaava ja motivoitunut henkilöstö sekä kuntapäätäjät.
- Pienen kunnan ja asukkaiden tasavertaisuus suhteessa suuriin kuntiin.

Hyvinvointisuunnittelun työryhmän (johtoryhmä) tehtävät:

- Asioiden kirjaaminen näkyväksi. Hyte-suunnitelmatyöstä vastaaminen.
- Kuntalaisten tasavertainen huomiointi hyte-asioissa.
- Kunnan tunnettavuuden lisääminen.
- Nykyisen palveluiden säilymisen turvaaminen.

Multian kunnan vahvuudet ja hyvinvointia sekä terveyttä tukevat rakenteet:

- Luonto lähellä.
- Kansalaisopiston kattava ja laadukas tarjonta.
- Hyvät liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet.
- Tasapainoinen kuntatalous.
- Yhteisöllisyys. Toisista välittäminen. Vireä kansalaistoiminta.
- Uusi koulu, hyvässä kunnossa olevat kirjasto, päiväkotit ja terveysasema.
- Osaava henkilöstö.
- Peruspalvelujen saatavuus.

Muita huomioita:

- Hyte-kertoimen parantaminen.
- Kuntalaisten edunvalvonnasta huolehtiminen mm. hyvinvointialueen suhteen.
- Hyte-suunnitelmasta tiedottaminen asukkaille.
- Kuntalaisten turvallisuudesta huolehtiminen.
- "Raha ei saa ratkaista hyte-asioissa".
- Innovointi, uusien ratkaisujen löytäminen esim. palvelujen turvaamiseksi.

Kuntalaiskysely 2021

Edellinen kuntalaiskysely on tehty vuonna Webropol-kyselyllä tammi-helmikuussa 2021 ja seuraava on suunniteltu tehtäväksi vuoden 2023 syksyllä, jolloin on jo kokemuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtymisestä hyvinvointialueelle ja sen vaikutuksista. Kuntalaiskysely 2021 tavoitti 260 henkilöä ja vastauksia kyselyyn tuli 93 kappaletta. Alle 20 vuotiaita vastaajia ei ollut yhtään, 21-30 vuotiaita oli 7 kappaletta, 31-40 vuotiaita 12, 41-50 vuotiaita 15, 51-60 vuotiaita 20, 61-70 vuotiaita 27, 71-80 vuotiaita 10 ja yli 81 vuotiaita 2. Vastaajista 70 % on ollut naisia ja 29% miehiä. Noin 80 %:lle Multia on kotikunta ja noin 20 % on vapaa-ajan asujia. Taajamassa ja haja-asutusalueella asuvien osuus vastaajista oli lähes yhtä suuri. Kyselyssä kysyttiin lähtötietojen lisäksi arviota palvelujen saavutettavuudesta ja laadusta sekä Multian kuntastrategiaan linkittyviä kysymyksiä esimerkiksi luonnosta, viihtyisyydestä, elinvoimasta ja yhteistyöstä. Vastauksia saatiin kaikkiin osa-alueisiin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen osuus on rajattu tästä koosteesta pois, koska vuoden 2023 alusta kyseisten palvelujen järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle eikä näiden palvelujen tuottaminen näy hyvinvoinnin ja terveyden suunnitelmassa samoin kuin ennen.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluita käytti n. 23-33 % vastaajan läheistä riippuen palvelusta eli esim. erityisopetuksen palvelua arvioi n. 23 % vastaajista ja perusopetusta (luokat 1-6) arvioi n. 33 %. Pääsääntöisesti

perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluiden laatu ja saatavuus koettiin hyvänä tai erittäin hyvänä. Poikkeuksena oppilas/opiskelijahuollosta suurin vastausprosentti oli kohdassa "en osaa sanoa".

Sivistys- ja kulttuuripalveluja käytti n. 32-80 % vastaajista, joista pienin osuus oli nuorisopalvelujen ja suurin osuus kirjastopalvelujen käyttäjiä. Sivistys- ja kulttuuripalvelut kattavat kansalaisopiston, kirjasto-, kulttuuri, liikunta ja nuorisopalvelut. Suurin osa vastaajista koki, että palvelujen laatu ja saavutettavuus on hyvä tai erittäin hyvä. Kirjastopalvelujen kohdalla 5,5% vastaajista koki laadun/saatavuuden huonoksi. Tämä saattaa liittyä (myöhempien vastausten perusteella) siihen, että kirjaston aukiolo on aikaisemmin rajoittunut pääsääntöisesti arkisin päiväaikaan, mutta nyt omatoimikirjaston myötä laajentunut myös iltaan ja viikonloppuihin, mitä oli vastauksissa toivottakin.

Teknisiä palveluja käytti n. 35-96% vastaajista. Suurin käyttäjien osuus oli kierrätystoiminnassa, teiden hoidossa ja ympäristön siisteydessä ja vastaavasti pienin kunnallisessa asunto- ja tonttitarjonnassa. Teknisissä palveluissa palvelujen laatua ja saatavuutta arvioitaessa hajonta vastausvaihtoehtojen välillä on suurinta sekä "en osaa sanoa"-vastauksia on myös runsaasti. Parhaiten toteutuu jätehuolto, kierrätystoiminta sekä ympäristön siisteys.

Kunnan tuottamien palvelujen tarjoaminen lähipalveluina (keskiarvo 4,5/5) ja käyttäjien ottaminen mukaan kunnan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen (keskiarvo 4,1/5) koettiin tärkeinä. Vaikka sähköiset ja liikkuvat palvelut ovat tulevaisuutta, niitä ei koettu kovin tärkeiksi. Lisäksi kuntalaisten vastuun lisäämisen omasta terveydestä ja hyvinvoinnista olisi toivonut olevan tärkeämpää.

Yleisellä tasolla kuntastrategiasta kysyttäessä tärkeimmiksi strategian kohdiksi koettiin luonnon (keskiarvo 3,8/5) ja yhteisöllisyyden arvostaminen (keskiarvo 3,3/5) Multian kunnassa. Kuntalaisen mahdollisuudesta osallistua päätöksentekoon tärkeimmiksi keinoiksi koettiin kuntalaispalaute netissä ja kuntalaiskyselyt.

Luontomatkailuun toivottiin panostusta yhteistyössä kunnan, yritysten ja kolmansien tahojen (esim. talkooporukat, kylä- ja muut yhdistykset sekä järjestöt) kanssa enemmän kuin kyselyhetkellä. Tämä toisi myös hyvinvointia kuntalaisille mahdollisuutena käyttää luontokohteita ja mahdollisesti työllistyä luontomatkailun keinoin. Tähän liittyen kysyttiin erikseen Multian luontokohteiden kehittämisestä. Parannuksia toivottiin mm. luontopolkujen- ja kohteiden kuntoon ja turvallisuuteen, opasteisiin, kohteiden esittelyyn, kunnostukseen, siistimiseen, reittien ja kohteiden monimuotoiseen hyödyntämiseen mahdollisesti ympärivuotisesti sekä ehdotettiin luontoiltojen järjestämistä. Myös luontokohteiden saavutettavuuteen toivottiin parannusta mm. opastuksen ja teiden kunnan osalta. Monissa vastauksissa korostui se, että suunnitellut tuulivoimapuistojen rakentamiseksi on luontoarvojen vastaista ja näin ollen myös kuntastrategian vastainen luonnon arvostamisen osalta sekä vähentää kunnan viihtyisyyttä ja vetovoimaa asuinpaikkakuntana.

Avoimeen kysymykseen miten Multian kunta voisi edistää kunnan viihtyisyyttä tuli 46 vastausta. Vastauksista nousi esille se, että osa koki jo ennestään kunnan viihtyisäksi eli oikeita asioita on jo tehty. Luontokohteiden vaalimisella ja niihin panostamisella koettiin edistettävän viihtyisyyttä. Konkreettisia ehdotuksia tuli mm. uimarantojen esim. Sinervän hiekkarannan kunnostuksesta (hautausmaan alapuolella oleva ranta) ja vesistöjen hyödyntämistä virkistys- ja matkailutoimintaan. Ympäristön siisteys ja keskustan yleisilmeen kohentaminen koettiin kehitettäväksi asiaksi. Konkreettisia ehdotuksia tuli mm. pusikoiden raivauksesta, torialueen yleisilmeen kohentamisesta, istutuksista huolehtimisesta sekä toivottiin lisää roskakoreja alueille, jossa ihmiset liikkuvat. Kiinteistöjen ja alueiden kunnosta toivottiin myös pidettävän huolta. Rauhanpuiston toivottiin olevan käytössä myös talvella. Palveluiden osalta toivottiin monipuolista ja kaikenikäisille suunnattuja palveluja ja toimintaa.

Varhainen välittäminen korostuu kuntastrategiassa ja toimialojen tehtävissä. Kuntalaiskyselyssä se ei kuitenkaan noussut erityisen näkyväksi osaksi kunnan toimintaa kysyttäessä "Elämän mielekkyyden mahdollistamisesta" (keskiarvo 3,1/5). Lisäksi 44% ei osannut sanoa näkyykö varhainen välittäminen kunnan toiminnassa. Tätä teemaa voisi jatkossa nostaa näkyvämmiin esille.

Elinvoimaisuuden parantaminen koettiin ilmeisesti vieraaksi asiaksi, koska kyselyn kaikissa kohdissa elinvoimaisuuden parantamista koskien "En osaa vastata" -vastaukset saivat suurimman prosenttiosuuden (45-59%).

Avoimella kysymyksellä: "Mihin käyttäisit 10 000 € kunnan toiminnassa?" tuli monenlaisia vastauksia. Hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseen niistä liittyi mm. vapaa-ajan-, harrastus- ja virkistystoiminnan sekä tapahtumien järjestäminen eri ikäryhmille, liikuntapaikkojen ylläpito ja kohentaminen (esim. laturetkiura ja Nikaraisten kirkkotien kunnostaminen, kuntotalon tilojen, laitteiden ja välineiden kohentaminen, maastopyöräreittien suunnittelu ja teko) sekä liikunnallisten

aktiviteettien järjestäminen. Ylipäättään luontoliikunta koettiin tärkeäksi ja multialaisille läheiseksi muodoksi ylläpitää ja parantaa hyvinvointia ja terveyttä.

Kysyttäessä "Kolmea parasta asiaa Multialla" suurimman kannatuksen saivat luonto, turvallisuus ja asuinympäristö.

4 Strategian painopisteet ja linjaukset

Multian kuntastrategiassa 2019-2025 visiona on hyvinvointia ja terveyden edistämistä tukeva ajatus otsikolla "Eriyisen hyvä Multia", jossa luonnon rauhassa, palveluiden läheisyydessä elää onnellisia kuntalaisia elinvoimaisessa ja itsenäisessä kunnassa sekä yhteisöllisyys ja inhimillisyys ovat voimavaroja. Kuntastrategian arvoiksi on valittu luonto, yhteisöllisyys, eteenpäin suuntautuneisuus, luotettavuus ja yhdenvertaisuus. Tavoitteissa ja toimenpiteissä korostetaan tasapainoista kuntataloutta, arvostetaan ja hyödynnetään luonnon tuomia mahdollisuuksia, mahdollistetaan elämän mielekkyys ja parannetaan elinvoimaisuutta. Luonnon arvostaminen ja sen tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen konkretisoituu mm. luontokohteiden kehittämällä ja vaalimisella, lähiruuan ja luonnontuotteiden hyödyntämisellä sekä konkreettisina toimenpiteinä ilmantuotuksen hillitsemiseksi. Elämän mielekkyyden mahdollistaminen näkyy yhteisöllisyyden kehittämisenä, paikallisten peruspalveluiden turvaamisena, taiteen ja kulttuurin vaalimisena, hyvien ja monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ja järjestötoiminnan mahdollistamisena sekä varhaisen välittämisen ja ennaltaehkäisevän työotteiden ottamisena osaksi kunnan kaikkea toimintaa. Elinvoimaisuutta edistetään mm. panostamalla asukasviihtyvyyteen ja positiiviseen Multian brändiin sekä kehittämällä keinoja uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi paikkakunnalle.

5 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Multian hyvinvointikertomuksen painopisteet mukailevat kuntastrategiaa. Siinä korostuvat luonnonläheisyys ja kunnan elinvoimaisuuden takaaminen muuttuvissa maailman tilanteissa. Alkaneella valtuustokaudella etenkin maailmanlaajuinen koronapandemia sekä hyvinvointialuemuutos ovat haastaneet kuntataloutta, mutta tässäkin tilanteessa omaan strategiaan ja kunnan vahvuuksiin tukeutuminen ovat auttaneet katsomaan eteenpäin. Multian kunnan yksi haaste pienenä kuntana on ajantasaisen indikaattoritiedon saaminen, sillä useat mittarit eivät ole liian pienen otannan tai yksityissuojan vuoksi käytettävissä. Tästäkin syystä säännöllisesti toteutettu kuntalaiskysely tuottaa arvokasta tietoa kunnan tekemän hyvinvointityön tueksi.

- Valmiussuunitelmalla tarkoitetaan toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa. Valmiussuunnitelma on strateginen/linjaava suunnitelma, jolla ohjataan ja luodaan yhteisiä puitteita koko kunnan sisällä. Se ohjaa ja linjaa tehtävää varautumistyötä sekä on osa koko

kunnan laajempaa turvallisuuspolitiikkaa, turvallisuuden hallinnan strategiaa ja kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Valmiussuunnitelma on myös suunnitelma niistä toimintamalleista, miten häiriötilanteen sattuessa ja häiriötilanteesta toipumisessa toimitaan poikkihallinnollisesti. Se on myös dokumentoiva asiakirja, joka kokoaa ja säilyttää tiedot sekä toimii tiedonsiirron välineenä. (Pelastusopisto)

Keski-Suomen hyvinvointialuestrategia 2030, <https://hyvaks.fi/strategia>

Keski-Suomen hyvinvointiohjelma 2021-2024, KeskiSuomen hyvinvointiohjelma 2021-2024.pdf (innokyla.fi)

Keski-Suomen maakunnallinen turvallisuussuunnitelma 2021-2023

"Hyvinvointia ravitsemuksella" - Keski-Suomen ravitsemussuunnitelma

7 Hyvinvointisuunnitelma

Kirjallisen hyvinvointikertomuksen kolme tärkeää perustetta ovat:

- Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen tukee ihmisoikeuksien toteutumista.
- Kuntalaki edellyttää kunnilta asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä. Hyvinvointikertomus ja siihen liittyvä suunnitelma tukee tätä tehtävää tarjoamalla työvälineen hyvinvointitarpeiden kartoittamiseen, hyvinvoinnin edistämisen suunnitelman tekemiseen sekä saavutusten ja toteutettujen toimenpiteiden arviointiin.
- Terveystieteiden laki velvoittaa kuntia laatimaan hyvinvointikertomuksen. Lain mukaan kunnanvaltuustolle on valmisteltava laaja hyvinvointikertomus valtuustokausittain ja kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Kattavasti eri ikäryhmiä koskevia suunnitelmia kunnassa ovat turvallisuussuunnitelma, ehkäisevän päihdetyön suunnitelma ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn suunnitelma. Nämä vaativat tulevaisuudessa Multialla päivittämistä ja olisi luontevaa, että johtoryhmä (hyvinvointityöryhmä) koordinoisi näitäkin suunnitelmia ja hyvinvointikoordinaattori toimisi "työrukkasena".

Jatkossa kuntaan voisi luoda hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden teemat kattavan vuosikellon, jossa näkyisivät mm. paikalliset, valtakunnalliset ja kansainvälisetkin tapahtumat. Vuosikello toimisi käytännön työkaluna ja "muistutuksena" eri tapahtumista esimerkiksi Tipaton tammikuu, 112-päivä, Maailman terveyspäivä, Sydänviikko, Vanhustenviikko, Kansainvälinen vapaaehtoisten päivä jne ja siihen voisi sisällyttää myös paikallisia tapahtumia.

Arkeen Voimaa -malli on laajenemassa tulevaisuudessa kaikkiin hyvinvointialueen kuntiin. Kyseessä on näyttöön perustuva itsehoidon ryhmätoimintamalli, jonka tarkoituksena on lisätä kuntalaisten hyvinvointia ja arjessa jaksamista. Yhteyshenkilönä tulee toimimaan hyvinvointikoordinaattori. Toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteena on auttaa esim. yksinäisyydestä tai mielialan laskusta kärsiviä, työttömiä, pitkäaikaissairaita tai taloudellisten ongelmien kanssa

kamppailevia. Haasteena Multialla tulee olemaan se, että opintoryhmän koko on vakioitu ja etäyhteyden (Teams) käyttö ei ole välttämättä kaikille mahdollinen.

HYTE-kerroin: Kunnille otetaan vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen, (THL).

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2020	2021	2022
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Keuruu	yhteensä	18,2	18,1	17,1
	Multia		15,1	11,8	14,7
	Petäjävesi		13,7	12,5	15,0
	Uurainen		14,0	18,5	19,7
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340	Keuruu		67	64	61
	Multia		55	42	52
	Petäjävesi		50	44	53
	Uurainen		52	65	69
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355	Keuruu		174,8	171,4	161,9
	Multia		23,6	18,4	21,8
	Petäjävesi		52,6	47,0	55,0
	Uurainen		51,7	67,4	71,5

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Multialla toteutetaan laadukasta varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksessa paikkatilanne on hyvä, henkilöstö on koulutettua ja kokenutta ja yhteydenpito perheisiin on aktiivista sekä kaikille lapsille laadittavissa varhaiskasvatussuunnitelmissa pystytään huomioimaan lapsen yksilöllinen tuen tarve. Varhaiskasvatukseen osallistuneiden osuus 0-6 vuotiaiden ikäluokasta on ollut keskimäärin hieman yli 70 %, mikä ylittää valtakunnallisen ja seudullisen osallistumisprosentin. Varhaiskasvatuspalveluja sekä esiopetusta tarjotaan Kissanien päiväkodissa.

Varhaiskasvatuksessa painotetaan tunnetaitoja, lapsen liikunnan lisäämistä ja lapsen osallisuutta. Multian kunta on kokeilukuntana vuosina 2021-2024 kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa eli myös 5 vuotiailla on oikeus maksuttomaan esiopetukseen. Multian kunnanvaltuusto päätti 12.12.2022 varhaiskasvatuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan muuttamisesta maksuttomaksi. Tällä päätöksellä halutaan tukea jokaisen lapsen oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen, vanhempien työllistymistä ja luoda positiivista kuntakuvaa. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja ei kunnan toimintana ole. Alle kouluikäisille lapsille järjestetään avoimena toimintana seurakunnan päiväkerhoja, MLL:n perhekerhoa sekä erilaisia tapahtumia. Tälle ikäryhmälle on lisäksi tarjolla kohtuullisen paljon harrastustoimintaa urheiluseurojen ja

järjestöjen toimesta.

Kunnassa on laadittu "Multian lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022-2025". Suunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä Multialla. Se on laadittu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi ja sen perustana on kuntastrategia. Suunnitelman sisältö on laaja-alainen ja se koskee lasten ja nuorten kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja. Sen tavoittena on yhteisöllisyyden huomiointi, peruspalvelujen turvaaminen, taiteen ja kulttuurin vaaliminen sekä monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ja järjestötoiminnan mahdollistaminen kohderyhmälleen. Kantavana ajatuksena on myös ennaltaehkäisevä toiminta. Suunnitelmassa kuvataan lasten, nuorten ja perheiden palveluja. Se kattaa varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa, liikunta- ja vapaa-aikatoimessa, etsivässä nuorisotyössä sekä kirjastopalveluissa tehtävän työn. Suunnitelmaan sisältyy myös yhdistys- ja järjestötoiminta sekä seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö.

Perusopetuksessa tehdään myös monipuolista hyvinvointia ja terveyttä edistävää työtä. Oppilaat kohdataa yksilöllisesti ja oppimisilmapiiri on positiivinen, opettajien ja oppilaiden vuorovaikutukseen panostetaan, pienen koulun vahvuutena on hyvä oppilaantuntemus, yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin lisätään oppilaiden koulussa viihtymistä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Koulu järjestää runsaasti yhteisiä juhlia ja tapahtumia sekä luokkien omia tapahtumia ja retkiä. Koulu tekee yhteistyötä nuoriso- ja vapaa-aikatoimen sekä kolmannen sektorin kanssa. Koululla toimii tukioppilastoiminta ja oppilashuolto. Oppilailla on mahdollisuus tukiopetukseen ja läksykerhoon osallistumiseen. Myös sujuvasta yhteistyöstä koulun ja kodin välillä huolehditaan.

Uusi Sinervän koulu mahdollistaa laadukkaan, turvallisen ja viihtyisän oppimisympäristön koululaisille sekä työympäristön henkilökunnalle.

Perusopetus on menestynyt TEAvisarin vertailussa parhaiten kaikista kunnan sektoreista, (TEAvisari).

Perusopetus on mukana seuraavissa kehittämishankkeissa: KiVa -koulu, Harrastamisen Suomen malli, Kerhorahoitus ja Sitouttava kouluyhteisö, jonka tavoitteena on vähentää ja ennaltaehkäistä poissaoloja perusopetuksessa ja luoda myönteistä toimintakulttuuria kouluissa. Lisäksi luokanvalvojat pitävät säännöllisesti hyvinvointitaidot-oppitunteja ja oppilaiden läsnäoloa seurataan systemaattisesti ja jatkuvasti.

Lapsiin, varhaisnuoriin ja lapsiperheisiin kohdistuvia vahvuuksia Multialla koulun ja varhaiskasvatuksen lisäksi muutenkin runsaasti. Luonnonläheinen kasvu- ja kasvatusympäristö on hyvä lähtökohta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Vapaa-aikatoimi järjestää valvottua toimintaa nuorisotila NEPA:lla säännöllisesti, lisäksi on erityistä toimintaa esim. koulun loma-aikoina ja yhteistyötä moninaisten tahojen kanssa. Myös liikuntatoimi on aktiivisesti mukana lasten, nuorten ja perheiden arjessa.

Jos perheessä esiintyy parisuhdeväkivaltaa, on myös perheen lapsilla suuri riski joutua kaltoin kohdelluiksi. Joka neljäs perheväkivallan uhri on lapsi. Väkivallan pitkäaikaisseurauksia voivat olla mielenterveysongelmat, itsetuhoinen käyttäytyminen sekä alkoholin ja huumeiden väärinkäyttö. Suuri osa niistä, jotka käyttävät väkivaltaa aikuisena, ovat kasvaneet väkivaltaisessa ympäristössä.

Vuonna 2021 toimeentulotukea sai 11,1 % lapsiperheistä. Vastaava luku oli 17,6 prosenttia vuonna 2019.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on lisääntynyt Multialla seurantajakson 2016-2021 aikana 147%. Tilastointi tehdään kuntakohtaisesti määrien mukaan, joten vertailua kuntien välillä ei voi suoraan tehdä. Vastaavasti kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0 - 17-vuotiaiden määrä on vähentynyt, (Sotkanet).

Elämäänsä tyytyväisten 4. ja 5. luokkalaisten koululaisten osuus on heikentynyt 13 % seurantajaksolla 2017-2021. Tulos on vertailukunnista toiseksi huonoin. Vertailutulokset: Keuruu 80, koko maa 85.1, Keski-Suomi 85.8, Petäjävesi 86.1, Multia 86.7, Uurainen 90.5.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Seuranta (indikaattorit, muut tavat)
Varhainen puuttuminen lasten, nuorten ja perheiden haasteisiin	Lapsiperheiden tukeminen monialaisesti • Varhaiskasvatus ja perusopetus tukevat vanhempia kasvatustyössä. Aktiivinen yhteydenpito perheisiin. Lapsen yksilöllisen tuen tarpeen huomioiminen • Monipuolisten oppilashuollon palveluiden tarjoaminen • Maksuttoman koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen • Yhteistyö mm. varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, liikunta- ja vapaa-aikatoimen, hyvinvointialueen sekä seurakuntien kesken	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö Rehtori Sivistystoimi	THL:n Kouluterveyskysely TEAviisari

Yhdyspintatyö hyvinvointialueen ja kunnan toimijoiden kesken	• Yhtenäiset toimintamallit koko hyvinvointialueella ja Multian kunnan omien erityispiirteiden huomioiminen • Yhteistyö näkyväksi säännöllisten tapaamisten ja aktiivisen vuoropuhelun kautta	Sivistystoimi Hyvinvointikoordinaattori Hyvinvointialue	
Liikunnallisen elämäntavan juurruttaminen lapsiin ja nuoriin osana perheen arkea	• Liikunnallisten harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen • Liikuntapaikkojen ylläpito ja rakentaminen • Soveltavan liikunnan määritelmän täyttävien lasten ja nuorten liikunnallisten oikeuksien toteuttaminen erityisellä tuella • Seurataan ja tuetaan siihen, että lapset ja nuoret saavuttavat motorisen taitotason, jotta liikkuminen koettaisiin mielekkääksi	Liikunta- ja vapaa-aikatoimi Sivistystoimi Erityisliikunnanohjaus Tekninen toimi Seurat ja järjestöt	Move!-mittaukset 5. ja 8. vuosiluokan oppilaille Kouluterveyskysely Kuntalaiskysely

Oikea-aikaisen tuen avulla ehkäistään ongelmien kasaantumista	• Yhdenvertaistetaan tuen saamisen mahdollisuus varhaiskasvatukseen ja perusopetuksessa mm. kohdentamalla ja mitoittamalla oikein resursseja, kartoittamalla tuen nykytilanne ja tekemällä suunnitelma tuleville vuosille • Yhdenvertaistetaan mahdollisuus varhaiskasvatukseen ja koulujen iltapäivätoimintaan toteuttamalla maksuton toiminta • Mahdollistetaan kaikkien kouluikäisten osallistuminen harrastustoimintaan Harrastamisen Suomen mallin kautta	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö Rehtori Sivistystoimi	Kouluterveyskysely
---	--	---	--------------------

Nuoret ja nuoret aikuiset

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 vuotiaiden osuus on lisääntynyt seuranta-aikana vuosina 2015-2020 Multialla 43 %. Vertailukunnissa, koko maan ja Keski-Suomen alueella vertailuluku on pienempi: Uurainen 4.4, Petäjävesi 5.2, Keski-Suomi 6.3, koko maa 7.3, Keuruu 10.4, Multia 11. 17-18 vuotiaat kuuluvat oppivelvollisuuden piiriin, (Sotkanet).

Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen koulutusta. Hyvinvointiongelmien tiedetään usein kasautuvan: peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa vaille jäävillä nuorilla on enemmän toimeentulon ja mielenterveyden ongelmia. Yhtenä syynä koulutuksen ulkopuolelle jäämisessä voi olla nuoren päihteiden käyttö. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen voi vastaavasti altistaa päihteiden käytön lisääntymiselle.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on tärkeää. Nuorten yhteiskuntatakuusta, koulutustakuusta ja nuorten aikuisten osaamisohjelmasta on vuoden 2013 alusta lukien käytetty käsitettä nuorisotakuu. Nuorisotakuuseen kuuluva koulutustakuu takaa jokaiselle peruskoulun päättäneelle koulutuspaikan joko lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa. Tutkinnon suorittaminen lisää nuoren mahdollisuuksia saada työtä. Nuorten koulutustakuun myötä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden nuorten osuus on vähentynyt.

18-24 vuotiaiden nuorisotyöttömien määrä on kasvanut Multialla seuranta-aikana (v. 2015-2020) 55 % ja on suurempi kuin vertailukunnissa sekä koko maan ja Keski-Suomen alueella.

Vertailuluvut: Uurainen 4.4, Petäjävesi 5.2, Keski-Suomi 6.3, koko maa 7.3, Keuruu 10.4, Multia 11, (Sotkanet). Työttömyysluvut vaihtelevat jatkuvasti ja ikäluokkien pienuudesta johtuen muutamankin henkilön muutos aiheuttaa ison muutoksen prosenttiosuudessa.

Nuorisotyöttömyyteen liitetään negatiivisina seurauksina mm. huono-osaisuutta ja syrjäytymistä. Nuorisotyöttömyys on sekä yhteiskunnan että yksilön ongelma. Useissa tutkimuksissa on havaittu, että työttömyyskokemuksilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia tulevalle työuralle, (www.vatt.fi). Tämän vuoksi nuorisotyöttömyyteen on syytä puuttua mahdollisimman varhain ja mielellään ennaltaehkäisevästi.

Päihteiden käyttö vaikuttaa merkittävästi ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Esimerkiksi alkoholin ja tupakan tiedetään olevan yhteydessä lukuisiin sairauksiin, kuten sydän- ja verisuonisairauksiin sekä syöpään. Ehkäisevä päihdetyö voi osaltaan ehkäistä kasvavaa eriarvoisuutta, koska usein päihdehaitat kärjistyvät jo ennestään heikossa asemassa olevien elämäntilanteita. Varhain aloitettu ennaltaehkäisevä työ voi tehokkaasti suojata riskikäyttäytymiseltä ja sen laukaisemalta ongelmien kasaantumiselta halki elämänkaaren. Parhaimmillaan ehkäisevä työ voi tukea laaja-alaisesti hyvinvointia, osallisuutta, toimintakykyä ja terveyttä, (ehyt.fi).

Etsivä nuorisotyö on vakiinnuttanut toimintansa 15-28 vuotiaiden tuen tarpeessa olevien nuorten osalta. Multialla on ollut etsivä nuorisotyöntekijä vuodesta 2013. Tehtävä vakinaistettiin 1.1.2020. Multialla on työskennellyt koko tämän ajan 100%:lla työajalla etsivä nuorisotyöntekijä. Etsivä nuorisotyöntekijä auttaa ja tukee syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia nuoria löytämään tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö on nuorelle matalan kynnyksen vapaaehtoinen palvelu, jota nuori saa ilman lähetettä tai viranomaisen kautta tulevaa ohjausta. Etsivä nuorisotyöntekijä vastaa myös Multian aikalisätoiminnan toteuttamisesta. Aikalisätoiminnalla tarkoitetaan armeijapudokkaiden ohjausta, esim. sivaripalveluun tai muuhun tarvitsemaansa palveluun.

Monipuoliset liikunta- ja harrastuspaikat ja mahdollisuudet ovat myös nuorten käytettävissä. Multialla on kunnan kokoon nähden laajasti edustettuna eri lajien liikuntaryhmiä lähtötasosta riippumatta. Ulkoliikuntamahdollisuudet ovat myös Multialla todella kattavat. Erilaiset luontoretkeilykohteet ja reitistöt sekä talvisin laajat latuverkostot mahdollistavat edulliset harrastusmahdollisuudet. Kirjasto- kuntotalo sisältää erinomaisesti varustetun kuntosalin, liikuntasalin sekä tulevaisuudessa toiminnallisen liikuntatilan. Multialla on helppo päästä mukaan erilaisten seurojen toimintaan. Seura- ja yhteisötoiminta tuo yksilötasolla yhteisöllisyyden tunnetta sekä lisää sosiaalisia kanssakäymisiä ja tuo lisäkokemusta erilaisista viestintä- ja vuorovaikutustilanteista.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Seuranta (indikaattorit, muut tavat)
---------	--------------	------------	--

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 19 - 24-vuotiaat määrän vähentäminen	Koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevan nuoren tavoittaminen sekä ohjaaminen palvelujen ja tuen piiriin, jotta edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan sekä parannetaan nuoren elämänhallintaa ja pääsyä koulutukseen sekä työmarkkinoille	Etsivä nuorisotyö	Parent -järjestelmä
Nuorisotyöttömien määrän pitäminen mahdollisimman pienenä	Kunnan aktiivinen rooli harjoittelu- ja työpaikkojen sekä kesätöiden tarjoamiseksi ja luomiseksi nuorille yhteistyössä esim. yritysten ja järjestöjen kanssa	Kaikki toimialat Yritykset Seurat ja järjestöt	Nuorisotyöttömyys - indikaattori
Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten harrastustoiminnan ja osallisuuden mahdollistaminen	Kyseisten henkilöiden tunnistaminen ja ohjaus harrastusten pariin	Erityisliikunnanohjaaja Nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja Etsivä nuorisotyö Hyvinvointikoordinaattori	
	Liikuntamahdollisuuksien luominen tarjoamalla erilaisia liikuntapaikkoja ja -tilaisuuksia	Liikunta- ja vapaa-aikatoimi Seurat ja järjestöt	

Työikäiset

Sairauspäivärahaa saaneiden 25-64 -vuotiaiden osuus on lisääntynyt Multialla seuranta-aikana vuosina 2016-2021 18 %. Osuus on kuitenkin pienempi kuin verailukunnissa tai koko Keski-Suomessa. Vertailuluvut: Multia 117.6, Keski-Suomi 129.7, koko maa 134.4, Uurainen 146.6, Petäjävesi 147.6 Petäjävesi ja Keuruu 150.9, (Sotkanet).

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16 - 64-vuotiaiden määrä on kahden viime vuoden aikana vähentynyt Multialla, mutta lisääntynyt seurantajaksolla 2016-2021 22 %. Vertailukuntiin ja koko Keski-Suomen määrään verrattuna Multian luku huomattavasti suurempi. Vertailuluvut: Keski-Suomi 0.3, koko maa 0.3, Petäjävesi 0.3, Keuruu 0.4, Uurainen 0.5, Multia 1.1, (Sotkanet).

Verenkiertoelinten sairauksien riskitekijöihin voidaan vaikuttaa ennalta, niitä voidaan hallita,

muttaa tai hoitaa elämäntapamuutoksilla. Riskitekijöitä ovat mm. liikunnan vähäisyys, ylipaino, tupakointi, alkoholin liikkäyttö ja korkea stressitaso.

Tutkimusten mukaan vain viidesosa työikäisistä liikkuu terveytensä kannalta riittävästi.

Päihteiden käyttö vaikuttaa merkittävästi ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Esimerkiksi alkoholin ja tupakan tiedetään olevan yhteydessä lukuisiin sairauksiin, kuten sydän- ja verisuonisairauksiin sekä syöpään. Ehkäisevä päihdetyö voi osaltaan ehkäistä kasvavaa eriarvoisuutta, koska usein päihdehaitat kärjistyvät jo ennestään heikossa asemassa olevien elämäntilanteita. Varhain aloitettu ennaltaehkäisevä työ voi tehokkaasti suojata riskikäyttäytymiseltä ja sen laukaisemalta ongelmien kasaantumiselta halki elämänkaaren. Parhaimmillaan ehkäisevä työ voi tukea laaja-alaisesti hyvinvointia, osallisuutta, toimintakykyä ja terveyttä, (ehyt.fi).

Lähisuhdeväkivallan vähentäminen kuuluu osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaa. Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijänä on nykyinen tai entinen kumppani, perheenjäsen tai muu läheinen ihminen. Vain pieni osa lähisuhdeväkivallasta päätyy poliisin tietoon. Lähisuhdeväkivallan uhrit ovat erityisen haavoittuva uhriryhmä, koska kynnyksen hakea apua on korkea, väkivallan uhka on usein jatkuvasti läsnä ja lähisuhdeväkivalta on usein ajan myötä raaistuva ilmiö. Yhtä suuri osa miehistä ja naisista on joutunut lähisuhdeväkivallan uhriksi (n. 20 %), mutta poliisin tietoon tulleissa teoissa uhreista 69 % on naisia. Väkivaltakuolemien suunta on ollut viime vuosina laskeva, mutta nainen joutuu kumppaninsa surmaamaksi kolme kertaa miehiä useammin, (Keski-Suomen maakunnallinen turvallisuussuunnitelma 2021-2023).

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Seuranta (indikaattorit, muut tavat)
Sairauspäivärahaa saaneiden 25-64 vuotiaiden määrän vähentyminen	Kannustaminen hyvinvoinnin ylläpitämiseen, liikkumiseen ja terveellisiin elämäntapoihin	Liikunta- ja vapaa-aikatoimi Seurat ja järjestöt	
	Sairastumisriskissä olevien tunnistaminen ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet heidän kohdallaan	Erityisliikunnanohjaus Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	
Verenkiertoelinsairauksien vähentyminen vaikuttamalla riskitekijöihin	Liikuntaan aktivointi	Kaikki toimialat	

	Henkilökohtaisen liikuntaneuvontapalvelun käynnistäminen ja laajentaminen (Liikuntaneuvonta on terveyttä edistävä hyvinvointipalvelu. Se on yksilöllistä tukea, jossa terveyden kannalta liian vähän liikkuvia innostetaan liikunnalliseen elämäntapaan. Liikuntaneuvonta sisältää ohjausta myös muiden terveellisten elintapojen pariin.)	Kunnan eri toimialat, hyvinvointialueen ja järjestöjen sekä tarvittaessa muiden toimijoiden muodostama palveluketju	
	Tiedottaminen liikuntasuosituksista esim. UKK-instituutin viikoittainen liikkumisen suositus 18-64-vuotiaille	Liikunta- ja vapaa-aikatoimi Erityisliikunnanojaus	Hyvinvointipäivä ja muut tapahtumat
	Matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksien luominen helpolla tilavarauskäytännöllä ja kannustaminen omaehtoiseen ulkoliikuntaan	Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	Julius -järjestelmä käytössä
Elämäntapaohjauksen huomioiminen hyvinvointityössä	Kiinnitetään huomiota asukkaiden liikuntaan, ravitsemukseen, uniterveyteen, päihteiden käyttöön ja riippuvuuksiin sekä kulttuurihyvinvointiin kaikessa kunnan toiminnassa	Kaikki toimialat Kuntalaiset Seurat ja järjestöt	

Ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivaltatyön suunnitelma	Laaditaan seuraavalle valtuustokaudelle käyttöön ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivaltatyön suunnitelma. Suunnitelmassa on hyvä ottaa mukaan kuntayhteistyö naapurikuntien (Keuruu, Petäjävesi, Uurainen) kanssa.	Hyvinvointikoordinaattori	
---	--	---------------------------	--

Ikääntyneet

Multian kuntaan on laadittu vanhuspalveluiden strategia vuosille 2018-2021 otsikolla "Arvokas vanhuus on ihmisoikeus - aina". Strategiaa ei ole päivitetty tuon jälkeen Hyvinvointialueelle siirtymisen vuoksi. Strategian tavoitteena on ollut selkeyttää yhdessä laadittuja tavoitteita ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi sekä määritelty, miten ikäihmisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään ja miten vastuut jaetaan eri toimijoiden kesken. Ikääntyneiden palvelut ja hoito eivät ole vuodenvaihteessa 2023 aloittavan Hyvinvointialueen tehtävä, vaan koko kunnan yhteinen asia käsittäen kaikki kunnan toimialat yhteistyössä kuntalaisten, järjestöjen, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kanssa. Strategiassa on painotettu tarvetta turvata terve ja toimintakykyinen ikääntyminen, mahdollistaa turvallinen kotona asuminen, kuntouttavat toimenpiteet sekä turvata terve ja toimintakykyinen ikääntyminen takaamalla laadukkaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntiin jäävistä palveluista ikäihmisten hyvinvointia ja terveyttä tukevat mm. laadukkaat asuinympäristöt, liikunta-, kulttuuri-, kirjastopalvelut, kansalaisopisto, palveluneuvonta ja -ohjaus, seurakunnat, vapaaehtois- ja järjestötoiminta, palveluliikenne. Vaikuttamistoimielimenä vanhusneuvoston tehtävänä on tuoda ikääntyneiden tarpeet, odotukset ja kokemukset kuntaorganisaation suunnitteluun, päätöksentekoon ja arviointiin sekä tiedottaa ikääntyneille vireillä olevista asioista. Hyvinvointiteknologiaa tulee hyödyntää jatkossa entistä vahvemmin ja myös perhehoidon mahdollisuus lähipalveluna tulisi olla vaihtoehto sitä tarvitseville.

Sotkanetin tilastossa ikääntyneiden multialaisten kohdalla mikään arvo ei nouse erityisen merkittäväksi. Ikääntyneiden määrä on Multialla kuitenkin suuri ja tämä vaikuttaa esim. huoltosuhteeseen heikentävästi. Hultosuhte ilmaisee kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15-64 -vuotiasta (työikäistä) kohti. Multialla tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan ikäihmisten absoluuttinen määrä ei juuri enää kasva seuraavien vuosikymmenten aikana.

Ikääntyvät nimeävät valtakunnallisesti yksinäisyyden usein yhdeksi suurimmista haasteista elämässään. Pitkittynyt yksinäisyyden kokemus voi sairastuttaa niin psyykkisesti kuin fyysisestikin ja se voi aiheuttaa turvattomuuden tunnetta.

Myös ikääntyneet voivat kohdata lähisuhdeväkivaltaa. Ikääntyneiden suurin väkivaltariski on lähisuhteessa tapahtuva kaltoinkohtelu. Tämä voi ilmetä myös huolenpidon laiminlyöntinä tai taloudellisiin motiiveihin perustuvana kiristykseenä.

Vahvuuksia multialaisille ikäihmisille ovat mm. laaja vapaaehtois- ja järjestötoiminta, toimiva "naapuriapu", muistipäivät, liikuntatoimen ja erityisliikunnanohjauksen (soveltava liikunta) järjestämät liikuntamahdollisuudet.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Seuranta (indikaattorit, muut tavat)
Ikääntyvien kotona pärjäämisen edistäminen ja tukeminen	Kuntouttavan toiminnan tarjoaminen yhteistyössä esim. soveltavan liikunnan, kansalaisopiston, järjestöjen ja seurojen kanssa	Erityisliikunnanohjaus Kansalaisopisto Seurat ja järjestöt	Kävijätilastot
	"Ulkoilukaverin" saaminen vapaaehtoistoiminnan kautta	Vapaaehtoistyötä tekevät Seurakunnat, seurat, järjestöt Hyvinvointikoordinaattori	
	Voima- ja tasapainoharjoitteiden merkityksen korostaminen ohjatuissa ryhmissä sekä arjen omaehtoisessa liikkumisessa - Tiedon jakaminen - Voima- ja tasapainoharjoittelu on ohjattujen ryhmien sisällön painopistealue	Erityisliikunnanohjaus Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	Kävijätilastot
Yksinäisyyden kokemuksen vähentäminen	- Vaalitaan perinteistä "naapuriapu-kulttuuria" - Ystävätoiminnan ylläpitäminen - Sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen mahdollistaminen mm. tarjoamalla harrastus- ja kulttuuritilaisuuksia	Vanhusneuvosto Kaikki toimialat Seurakunnat, seurat, järjestöt (esim. SPR) Vapaaehtoistyötä tekevät	Kuntalaiskysely

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman teko	Multian ikäihmisille (65+) tehdään oma hyvinvointisuunnitelma, mikä huomioi erityisesti ikäihmisten hyvinvointiin ja terveyteen, asumiseen ja turvallisuuteen sekä esteettömyyteen liittyvät erityispiirteet.	Vanhusneuvosto Hyvinvointikoordinaattori	
--	---	---	--

Kunnan talous ja elinvoima

"Hyvinvointia ja terveyttä edistämällä pystytään lisäämään kasvua, taittamaan kestävyysvajetta ja vahvistamaan kestävä kehitystä", (Liikkuva aikuinen, Liikkuminen on suomalaisten hyvinvoinnin veturi).

Ympäristöministeriön määritelmän mukaan kestävällä kehityksellä tarkoitetaan maailmanlaajuisesti, alueellisesti, mutta myös paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. Kestävä kehitys voidaan jakaa ekologiseen, taloudelliseen sekä sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyys.

Multian väkiluku on vähentynyt ollen vuoden 2021 lopussa 1488 henkilöä. Vuonna 2020 määrä oli 1558 ja vuonna 2019 1566, (Sotkanet). Väkiluvun määrään vaikuttaa eniten kuolleiden määrä suhteessa syntyneiden määrään.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Seuranta (indikaattorit, muut tavat)
Kestävän kehityksen edistäminen kaikessa kunnan toiminnassa ja kuntalaisten osallistaminen kestäväkehityksen kulttuuriin	Energian säästöön liittyvät toimenpiteet kunnan ympäristöissä ja kiinteistöissä	Kaikki toimialat	
	Jätteiden lajittelun tehostaminen - tiedottaminen - keräyspisteiden saavutettavuus, siisteys, tyhjennyksistä huolehtiminen	Kaikki toimialat	

	- Biojätteen vähentäminen tuotannossa, ruokailussa ja linjastoissa. - Oikeiden annoskokojen huomiointi ikäryhmittäin. - Ylijäämä- ja hävikkiruuan hyödyntäminen vähävaraisten ja työttömien avustamisessa. - Valtion ravitsemusneuvottelukunnan tarkistuslistan käyttöönotto ("Ravitsemuksella hyvinvointia - tarkistuslista kunnille asukkaiden hyvää ravitsemusta tukevista toimenpiteistä")	Ruokapalvelut	Valtion ravitsemusneuvottelukunnan tarkistuslista
	Yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden periaatteiden esilletuominen kaikessa kunnan sisäisessä ja ulkoisessa toiminnassa. Esteettömät tilat, virkistysalueet Mahdollistetaan tapahtumiin osallistuminen myös syrjässä asuville tai huonosti liikkuville.	Vanhus- ja vammaisneuvosto Tekninen toimi Johtoryhmä Hyvinvointikoordinaattori	
Väestön vähenemisen hillitseminen muuttotappion kääntäminen muuttovoitoksi	Laadukkaitten peruspalveluiden säilyttäminen sekä omana toimintana että yhteistyössä naapurikuntien kanssa	Kaikki toimialat	

	Uuden koulun markkinointi vetovoimatekijänä	Sivistystoimi	
	Monipuolinen tontti- ja asuntotarjonta	Tekninen toimi	
	Työpaikkojen säilyminen • luodaan puitteita yrittämisen edellytyksille	Kaikki toimialat	Työpaikkojen lukumäärä
	Tarjotaan mahdollisuuksia lähi- ja luontoliikuntaan • Pidetään huolta lähi- ja luontoliikuntakohteista mm. kohentamalla opastusta ja tiedotusta sekä huolehtimalla paikkojen asianmukaisesta kunnosta ja viihtyisyydestä	Tekninen toimi Sivistystoimi Kyläyhdistykset, järjestöt, seurat Kuntalaiset Oppilaitosyhteistyö	
HYTE-kertoimen parantaminen	Suunnitellaan ja toteutetaan toimenpiteitä, jotka edistävät kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä	Kaikki toimialat Hyvinvointialue	Hyte-kerroin
Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten näkyväksi tekeminen	• Kulttuuritalo Ahjola -hankkeen tukeminen • Taide- ja kulttuuritapahtumien aktiivinen markkinointi myös kunnan ulkopuolelle	Kirjasto- ja kulttuuritoimi Hyvinvointikoordinaattori Visit Multia Kulttuuritalo Ahjolan johtoryhmä	Kuntalaiskysely

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

8 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiryhmä (johtoryhmä) + laajennettu johtoryhmä:

Jomppanen Maarit, perusturvajohtaja (jory)

Järvensivu Katja, vs talouspäällikkö (jory)

Kananen Lauri, nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja

Kummala Arto, kunnanjohtaja (jory)

Löytömäki Tiina, tekninen johtaja (jory)

Pietikäinen Tarja, kirjasto- ja vapaa-aikatoimenjohtaja

Pitkänen Heini, ravitsemistyönjohtaja

Rasinmäki Susanna, vastaava sairaanhoitaja

Salonen Päivi, sivistystoimenjohtaja (jory)

Sellman Tiina, vs. vastaava hoitaja

Viitala Reima, rehtori

sekä suunnitelman kokoajat

Autio Minna

Jylhä Sami, hyvinvointikoordinaattori

9 Suunnitelman hyväksyminen

Kunnanhallitus käsittelee suunnitelman 27.11.2023

Kunnanvaltuusto käsittelee suunnitelman xx.xx.2023